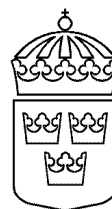

Riksdagens protokoll

2004/05:43

Fredagen den 3 december

Kl. 9.00 – 12.19

Protokoll
2004/05:43

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:161

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:161 av Kenneth Lantz (kd) om de sämst ställda pensionärernas situation

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 14 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 november 2004

Socialdepartementet

Berit Andnor

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:197

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:197 av Torsten Lindström (kd) om ekonomisk trygghet under graviditeten

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 14 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 november 2004

Socialdepartementet

Berit Andnor

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:203

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:203 av Inger Lundberg (s) om tillämpningen av sjukförsäkringen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 januari 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 30 november 2004
Socialdepartementet
Hans Karlsson
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:204

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:204 av Erik Ullenhag (fp) om cancersjukas sjukpenning

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 18 januari 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 29 november 2004

Socialdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:217

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:217 av Ana Maria Narti (fp) om den svenska minoritetspolitiken

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationsstunderna den 10 och 14 december redan var fulltecknade.

Stockholm den 1 december 2004

Justitiedepartementet

Jens Orback

Interpellation 2004/05:221

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:221 av Sven Brus (kd) om intyg om sjukhistorik

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 januari 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 november 2004

Socialdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:237 av Annika Qarlsso (c) om stöd till kvinnors organisering

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationsstunderna den 10 och 14 december redan var fulltecknade.

Stockholm den 1 december 2004

Justitiedepartementet

Jens Orback

2 § Svar på interpellation 2004/05:207 om strandskydd

Svar på
interpellationer

Anf. 1 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Bengt-Anders Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att åstadkomma dels strandskyddsregler som är flexibla nog för att kunna anpassas till de olika betingelser som råder i olika delar av Sverige, dels att en större del av beslutandet i strandskyddsfrågor kan fattas lokalt och slutligen för att möjliggöra att Entreprenörregionen kan bli försöksområde för mer flexibla regler för strandskydd.

Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet, eftersom stränder generellt sett har ett särskilt värde i den svenska naturen. Strandnära lägen betingar i dag dessutom tveklöst ett högt pris. Regeringens ambition är att åstadkomma ändamålsenliga bestämmelser med utgångspunkt i ett generellt strandskydd.

Det finns otvivelaktigt stora regionala skillnader vad avser tillgång och efterfrågan på stränder, och det kan finnas skäl att beakta detta i den fortsatta hanteringen av strandskyddslagstiftningen. Som jag tidigare har påpekat tror jag dock inte man ska tillmäta strandskyddet en avgörande betydelse när det gäller att vara ett hinder för regional utveckling. Intresset av att nyttja stränderna som en resurs för regional utveckling och intresset av att bevara strändernas värde måste samverka, eftersom de är ömsesidigt beroende.

Under de senaste åren har i denna kammare flera gånger diskuterats på vilken nivå det är lämpligt att besluten fattas beträffande strandskyddet. Kommunernas roll och ansvar för strandskyddet är av central betydelse i diskussionen om tillämpning och eventuell ändrad utformning av strandskyddet. Redan i dag har de allra flesta kommunerna ansvar för hanteringen av dispenser från strandskyddet. Det innebär att flertalet dispensprövningar sker inom ramen för den kommunala beslutsverksamheten och att det följaktligen sker ett betydande lokalt beslutsfattande i strandskyddsfrågor. Tyvärr har det visat sig, bland annat genom Naturvårdsverkets analys av fattade beslut om undantag från strandskyddet, att det finns stora brister i tillämpningen framför allt hos kommunerna. Eftersom det är viktiga värden som fördelas när strandnära exploatering medges är jag tveksam till om avståndet mellan beslutsfattare och den

som har nytta av beslutet blir alltför kort. Jag vidhåller därför min uppfattning att det inte är aktuellt att helt låta kommunerna besluta om strandskyddet.

Regeringen har vid olika tillfällen fått förslag om att utse särskilda områden som försöksområden för ändrad strandskyddslagstiftning. Jag tycker dock inte det är lämpligt att utse sådana försöksområden eftersom detta snarast kan leda till en fördröjning att få till stånd ett nytt regelverk. Men jag anser att strandskyddsbestämmelserna bör göras mer flexibla, vilket kan innebära lättnader i vissa områden och skärpningar i andra områden. Detta är en av de viktiga frågor som vi nu utreder på Miljödepartementet och som behöver utvecklas i förhållande till Naturvårdsverkets förslag. Denna fråga kommer att ingå i det samlade förslag som inom några månader kommer att remitteras. Jag avser att återkomma till riksdagen och lägga fram ett förslag om ett förnyat strandskydd under våren 2006.

Anf. 2 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Först av allt vill jag tacka för svaret. Även om svaret inte är precis det jag hade önskat finns det ändå några nya klarlägganden som jag tycker är tillfredsställande.

Jag ska börja med att i det här inlägget kommentera svaret från miljöministern. Miljöministern inleder det andra stycket i svaret med:

”Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv.” Det är intressant att notera att den kopplingen egentligen är väldigt svag i dag. Där det kanske vore mest skyddsvärt, inom tätbefolkade områden i Sverige, är strandskyddet som absolut allra sämst. Vi befinner oss precis i epicentrum av där strandskyddet i princip är upphävt. Därför är det intressant att notera att där det som bäst behövs fungerar instrumentet inte alls eller är tveksamt.

Sedan vill man åstadkomma ändamålsenliga bestämmelser, står det vidare i samma stycke. Det innebär alltså att miljöministern erkänner att det inte är bra som det är. Det är positivt att man ändå erkänner att det inte fungerar så som det är tänkt och vill åstadkomma ändamålsenliga regler.

Vidare säger ministern att man inte ska tillmäta strandskyddet en avgörande betydelse för tillväxt, men ändå finns det ett erkännande i ministrarnas svar att strandskyddet har en betydelse för tillväxten. Det är positivt, och det tar jag till mig.

Anledningen till att frågan har varit uppe flera gånger i den här kammaren under de senaste åren är att det inte händer någonting i regeringen. Det är en mycket angelägen fråga för väldigt många kommuner i det här landet. Därför återkommer den med en viss regelbundenhet och kommer att återkomma så länge det inte blir något resultat.

Vidare säger ministern att kommunerna egentligen redan har dispensmöjligheten, och därför tas besluten alltså inom den kommunala verksamheten. Ja, det kanske man kan tro, men det fungerar så att Naturvårdsverket är oerhört angeläget om att överpröva de flesta tillstånd som är givna. Så jag påstår, med erfarenhet från kommunal verksamhet, att det egentligen är Naturvårdsverket som har möjligheten att ge dispens, och de upphäver dispensregeln väldigt ofta.

Vidare säger ministern att det finns stora brister i tillämpningen, framför allt hos kommunerna. Det görs med en svepande rörelse – det är alla kommuner. Jag vill påstå att detta inte är sant. Det finns några, ett fåtal måhända, kommuner som inte har skött det här på ett tillfredsställande sätt. Då tycker jag att det är väldigt olyckligt att ministern drar alla över en kam, alla ska straffas. Men så är det i den socialdemokratiska världen. Det är alltid kollektivet som gäller, man kan inte se enskildheter i den verklighet som råder.

Sedan säger man vidare att beslutsavståndet kan vara för kort. Jag noterar att Socialdemokraterna är rädda för närdemokratin. Avslutningsvis säger ministern att det inte är aktuellt att låta kommunerna besluta om strandskydd. Jag beklagar att ministern så tydligt stänger dörren för denna möjlighet. Det är det som jag tror kan ge närdemokratin en riktig nerv, för de som finns närmast problemen har också förmågan att lösa dem.

Anf. 3 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! En levande skärgård året runt säger sig alla vilja ha, i alla fall i högtidstal och på torgmöten. Men om man menar allvar med detta och om det inte bara ska vara vackra ord behövs det en del åtgärder. Jag skulle kunna räkna upp många – fastighetsskatt och sådant – men det är inte det som debatten handlar om i dag, utan den handlar om strandskyddet.

Även om det byggs en del i Stockholms skärgård är strandskyddet ett hinder för byggande och för att man ska få denna levande skärgård. Det gäller både boende och verksamheter.

Vi moderater vill vända på det hela så att det ska finnas en generell rätt att bygga överallt på sin mark, nära stränder och vattendrag. Sedan ska en kommun kunna införa begränsningar. I dag är det förbjudet att bygga överallt, och då ska man ansöka om dispens. Om man vände på det skulle det vara mycket lättare.

Min enkla fråga till miljöministern är om hon anser att dagens strandskyddsbestämmelser underlättar för en levande skärgård, till exempel för Stockholms skärgård. Jag förutsätter att vi är överens om – inte bara i högtidstal och på torgmöten – att det ska finnas en levande skärgård året runt.

Anf. 4 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga att vi har varit tydliga under en längre tid om att strandskyddslagstiftningen behöver en översyn. Det var också det som var bakgrunden till att Naturvårdsverket fick ett uppdrag för några år sedan att se över strandskyddet, bland annat med hänsyn till behovet av regional utveckling. Så vi har sett det behovet.

Jag vill vara tydlig i fråga om kommunerna. Jag tycker inte att vi är svepande. När jag uttalar att det finns ett problem med kommunernas hantering av strandskyddet baseras det på den utredning som Naturvårdsverket har gjort. Den visar att 65 % av ärendena hanteras inte på ett bra sätt. Man följer inte lagstiftningen och har inte det underlagsmaterial som krävs. Framför allt tar man inte den hänsyn som man ska ta till de biologiska aspekterna på strandskyddet. Man motiverar inte tillräckligt

utifrån lagstiftningen till exempel vad som är särskilda skäl. Det här är ett problem.

Det är inte bara så att det kan vara bra med närdemokrati, och det gäller också strandskyddet. Det finns möjligheter att tilldela strandtomter på ett sätt som inte uppfattas som legitimt. Därför är det viktigt att tillämpningen av strandskyddet är trovärdig. Jag håller med om att många kommuner sköter detta på ett väldigt bra sätt, men vid en genomgång av samtliga ärenden har vi tyvärr sett att strandskyddet inte har hanterats särskilt bra. Detta har också att göra med att strandskyddet är ett problematisk fråga. Det regleras i miljöbalken och är en skyddslagstiftning.

När det gällde frågorna om Stockholms skärgård fanns det två perspektiv. Vi konstaterar att Stockholms skärgård hör till de mest exploaterade regionerna där det är få områden kvar som inte är utnyttjade – jämfört med andra delar av landet.

Jag är fullständigt övertygad om att en god regional utveckling och en levande skärgård är fullt förenligt med ett starkt generellt strandskydd. Det finns i dag möjligheter till dispens. Vi kan planera mycket bra i strandnära lägen utan att gå in i strandskyddat område. En viktig fråga att diskutera är: Hur kan vi göra en god planering i strandnära, attraktiva lägen där människor gärna vill bo, samtidigt som vi respekterar strandskyddet och lämnar en remsa tillgänglig, något som också är viktigt för växt- och djurlivet?

Tyvärr visar det sig många gånger att man, när man tillåter bebyggelse alltför nära strandlinjen med kanske inget eller bara ett litet avstånd, får problem med privatisering. Det är svårt att bygga nära och respektera att det ska vara en allmän yta fram till stranden. Det är ett problem, inte minst i Stockholms skärgård. Det gör att vi måste se till att det blir ett hyggligt avstånd till strandlinjen, om vi vill ha stranden tillgänglig för allmänheten.

Jag tror att vi är eniga på många punkter om behovet av att se över strandskyddslagstiftningen och om behovet av att ha en flexibilitet som tar hänsyn till olika regionala villkor. Men det finns skillnader i vår utgångspunkt. En sådan är det som Marietta de Pourbaix-Lundin tog upp, nämligen synen på strandsskyddet. Vi vill ha ett generellt strandskydd med undantag där man kan få dispens för att bygga inom strandskyddat område. Moderaterna har en annan utgångspunkt, att det generellt ska vara tillåtet och att det ska finnas undantag när det inte är tillåtet. Där har vi diametralt olika utgångspunkter.

Anf. 5 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag skulle vilja ha svar på en explicit fråga. Miljömistern säger att det är 35 % av ärendena – om jag uppfattade det rätt – som inte har skötts på ett korrekt sätt. Oavsett procenttal, är det samma procenttal när det gäller kommunerna? Det är den bärande frågan som jag vill ha svar på.

Det handlar väldigt mycket om åtkomst, alltså om att ge en möjlighet till människor att få attraktiva lägen. Med ett fåtal strandnära tomter blir det dyrt. Med många strandnära tomter blir det billigare. Jag tror att vi är överens om att vi ska skapa livsmiljöförutsättningar som är positiva för det stora flertalet. Alltså är regeringens senfärdighet en tydlig broms för detta.

Jag ska snabbt läsa upp det förslag som Entreprenörsregionen har lagt fram. Man hemställer

- att ett funktionellt skydd för strandzoner införs som är anpassat till de verkliga förhållandena och ska ersätta skydd baserat på schablonmässig hantering,
- att kommunerna i samråd med länsstyrelsen i sin översiktsplanering anger vilka stränder som av hänsyn till reellt behov av bevarande av växt- och djurliv ska ges lagligt skydd, vilket blir styrande för fortsatt tillståndsgivning,
- att områden där särskilt skydd är motiverat kan klassas som riksintresse, varvid statlig kontroll utövas,
- att byggnation på allmän strandmark ställs genom bygglovsbehandling i PBL under prövning, varvid också säkerställs att allmänheten får tillträde till alla strandlinjer.

Vad är det i det här förslaget som miljöministern inte kan tänka sig att ställa upp på? Vad är det som är så farligt i detta? Det är alltså inte fråga om att ha en strandtomt så att man trillar i vattnet om man skulle falla ut från balkongen, utan det handlar om att ha närhet till stranden.

Sedan är det intressant att notera att ministrerns kollega till för bara någon månad sedan, Lars Engqvist – numera landshövding i Jönköpings län – i veckan har uttalat att det kan finnas chans för strandnära tomter. Det ska kunna åstadkommas om det satsas ett antal miljoner. På traditionellt socialdemokratiskt manér innebär det att bara man betalar ut lite pengar så ska allting lösa sig. Men det behövs inga pengar för detta, miljöministern. Det här är inte budgetpåverkande över huvud taget. Det är bara att sätta i gång.

Det som är positivt är att Lars Engqvist ändå har kommit till insikt om behovet. Men då kan man fråga sig: Varför kommer klokskapen så ofta från socialdemokratiska företrädare när de har lämnat regeringen? Det finns otaliga exempel på det bakåt i tiden, till exempel Kjell-Olof Feldt som berättade hur det faktiskt var när man väl hade sluppit den tvångströja som regeringsställningen innebär.

Jag vill uppmana miljöministern: Bryt nu detta mönster och var lite pro-aktiv redan nu! Man ska inte behöva vänta till 2006 innan det kommer ett förslag. Förslagen finns framtagna. Våga ta ett steg framåt någon gång, miljöministern!

Sedan vill jag ställa frågan: Har miljöministern läst brevet? Bra. Då har också miljöministern konstaterat att det finns ett flertal socialdemokratiska företrädare med. Det om något borde väl vara en garant för att man inte tänker våldföra sig på naturen, om det nu är så att socialdemokratiska kolleger har större trovärdighet än vad vi moderater har.

Nu har vi sett på mindre än 24 timmar här i kammaren att regeringen är proppen när det gäller utveckling och kommunikation, och i detta fall strandskyddet. Det är dessvärre socialdemokratien som är proppen för tillväxt i det här landet.

Prot. 2004/05:43
3 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag hävdar fortfarande att det finns stora bekymmer i Stockholmsområdet och i Stockholms skärgård. Det är svårt att bygga på öar om man har ett strandskydd på 300 meter, för på en ö är stranden kanske inte så mycket längre än 300–600 meter. Då blir det omöjligt.

Varför göra det så komplicerat som möjligt, att man ska behöva söka dispens? Det är för mig obegripligt. Jag tycker att man skulle kunna vända på det hela och ha ett generellt tillåtande, och sedan får kommunerna besluta om var man inte ska få bygga. Då ska det pekas ut i detaljplaner och så vidare.

Jag upplever faktiskt, herr talman, att miljöministern inte litar på kommunpolitiker. Det är ju inte bara i det här fallet som man inte litar på att kommunpolitiker klarar av att göra de avvägningar som måste göras. Jag litar på att kommunpolitikerna kommer att klara av att göra de här avvägningarna.

Jag kan konstatera att talet om en levande skärgård för Socialdemokraternas del är mycket ord. Det är en levande skärgård med förhinder, för ni gör det inte lättare att bygga genom att krångla till det med dispenserna. Det lär dröja innan det kommer något som skulle underlätta det. Jag hör ju här redan i dag att det som möjligen kommer 2006 inte kommer att göra det enklare för de boende i Stockholms skärgård att bygga.

Vill man, herr talman, ha den levande skärgården får man nog vara beredd att ta några steg ytterligare än jag tror och anar att Socialdemokraterna tillsammans med sina allianspartier, vänsterkartellen, är beredda att göra i det här läget.

Anf. 7 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Naturvårdsverkets utredning som jag refererade till visade att det var 65 % av ärendena som hanterades på ett icke tillräckligt sätt. Det är naturligtvis så att kommuner arbetar väldigt olika när det gäller strandskyddsärendena. Jag tycker att det är en väldigt stor andel, och det visar att det är en typ av ärenden som kan vara ganska svår att hantera och som i dag inte hanteras på ett bra sätt.

När det gäller de förslag som har lämnats från Smålandskommunerna är den stora skillnaden i synsätt just om man vill ha ett generellt strandskydd eller om man inte ska ha ett strandskydd som pekar ut vilka områden som ska skyddas. Där har vi en grundläggande skillnad i synen på hur strandskyddet ska upprätthållas i framtiden. Vi vill bibehålla ett generellt strandskydd som grund.

Jag tror däremot att vi är eniga om mycket, inte minst om vikten av ett attraktivt boende i strandnära lägen. Jag har tyvärr inte tagit del av den intervju med Lars Engqvist som visades upp här. Men såvitt jag vet är jag och Lars Engqvist mycket eniga om detta. Jag vet också att Jönköpings kommun arbetar just med frågan om hur man kan utforma attraktivt strandnära boende med respekt för strandskyddet, därför att på många håll är strandskyddet 100 meter och på andra håll är det 300 meter. Det går utomordentligt bra på många platser att bygga väldigt vackert och attraktivt i strandnära lägen utan att gå in i strandskyddszonen.

Vad vi nu gör är alltså att vi ser över strandskyddslagstiftningen. Jag tycker att det är utomordentligt bra att vi gör detta på ett noggrant och genomtänkt sätt, att vi tar del av alla remissinstansers ståndpunkter och

därefter kommer med ett förslag som är långsiktigt hållbart och som kan bli en bra grund för strandskyddet i framtiden i Sverige.

Min bestämda uppfattning är att det är svårt att se någon enskild lagstiftning i Sverige som haft större betydelse för naturvården, allemansrätten och vår natur i Sverige än just den om strandskyddet. Den har varit oerhört betydelsefull för att förhindra en storskalig exploatering av alla stränder. Det kommer den att vara också i framtiden. Men vi ska se till att utforma den så att den blir ändamålsenlig och fungerar väl i ett bra samarbete med länsstyrelser och kommuner och med ett fortsatt nationellt ansvar.

Anf. 8 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag hörde fel när det gällde detta med procenten. Men jag hävdar fortfarande att om det nu är 65 % av dispensärendena som missköts så är det inte i 65 % av landets kommuner. Det var detta jag ställde en fråga om, men den fick jag alltså inte svar på. Då är frågan: Är det 65 % av Sveriges kommuner som har misskött dispensansökningarna om upphävande av strandskydd?

Uppenbarligen går den heliga försvarslinjen vid ett generellt strandskydd. Då är min fråga: Vad är det som är så heligt med ett generellt strandskydd i stället för att våra kolleger på det lokala och det regionala planet kan peka ut vad som är skyddsvärt runt varje sjö och bevara det hårt? Litar inte ministern på vare sig länsstyrelser eller våra kommunkolleger, eller var finns faran?

Det är ju positivt att man äntligen ska se över lagstiftningen om strandskyddet. Men jag kan fortfarande inte förstå varför det ska behöva dröja till 2006 innan det kommer ett förslag till riksdagen.

Som avslutning, herr talman, ska jag bara återge vad Lena Sommestads före detta kollega Lars Engqvist har sagt: Jag tror att det är möjligt. Det gäller att lösa upp ett antal knutar och ta fram exempel. Strandnära behöver ju inte betyda att båten ska förankras vid kökstrappan. Nu ska ett antal miljoner satsas för att utreda hur strandnära bostadstomter kan frigöras.

Det behövs inga pengar, ministern.

Anf. 9 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Hur många kommuner som de 65 procenten av ärendena motsvarar tror jag att vi kan få fram om vi tittar på den undersökning som har gjorts. Det är viktigt att slå fast att det finns många kommuner som arbetar bra med de här frågorna, men det finns generella svårigheter för kommunerna att hantera de här ärendena på ett bra sätt. Det är utifrån detta som jag har dragit min slutsats.

Självklart har jag förtroende för länsstyrelser och kommuner, och i dag är det länsstyrelserna som har huvudansvaret för strandskyddet i sina län. Det är länsstyrelserna som lägger ut strandskyddet. Det är också länsstyrelserna som lägger ut dispensrätten på kommunerna. Så självklart har jag ett förtroende för dem. Det hindrar inte att vi kan behöva ett generellt strandskydd och också ett nationellt ansvar i den här frågan.

Jag tror att det är väldigt viktigt att man när man arbetar vidare i högre grad jobbar med planering av strandnära områden, precis på det sätt som jag tror att Jönköpings län och kommunerna där nu gör. Det har

varit ett mycket stort antal dispensärenden. Det är en olycklig hantering. De hanteras ofta inte bra och på ett sätt som ger för litet insyn för medborgarna. Jag skulle vilja se mer av god planering i strandnära lägen.

Jag vidhåller och vet efter samtal med Länsstyrelsen i Jönköpings län att man ser stora möjligheter att planera strandnära utan att för den skull alltid gå in i strandskyddszon. Men när vi nu ser över strandskyddslagstiftningen ska vi att titta på under vilka villkor det ska vara möjligt att gå in i strandskyddszon. Vi ska tydliggöra vad som bör gälla både i tätorter och i mer glest befolkade områden där det finns stor tillgång till stränder, för i dag är lagstiftningen tyvärr utformad på ett sätt som har gynnat fortsatt exploatering av redan hårt exploaterade områden. Här behöver vi se över hur regelverket ser ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2004/05:142

Talmannen meddelade att samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin på grund av sjukdom var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2004/05:142 av Ewa Thalén Finné (m) om svarthandel.

4 § Svar på interpellation 2004/05:165 om konsumenträtt för äldre

Anf. 10 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Yvonne Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att konsumentskyddet ska gälla även offentliga tjänster.

Frågan om ett starkt konsumentskydd på tjänsteområdet är en prioriterad fråga för mig, och regeringen har under senare tid lagt fram flera nya lagförslag på det här området. Som exempel kan nämnas ett stärkt konsumentskydd vid finansiell rådgivning och den nya utökade prisinformationslagen.

Det är dock viktigt att understryka de grundläggande skillnaderna mellan gemensamt finansierade samhällstjänster som medborgarna tillhandahålls inom den offentliga sektorn och privata tjänster som näringsidkare erbjuder konsumenterna inom ramen för civilrättsliga avtalsförhållanden.

Kommuner och landsting är enligt den offentlighetsrättsliga lagstiftningen skyldiga att tillhandahålla medborgarna bland annat sjuk- och socialvård, utbildning och barnomsorg. Kommuner och landsting har således ett lagstadgat ansvar inför medborgarna, och de kan i egenskap av huvudmän inte fransäga sig ansvaret på de här områdena. Detta står i stor kontrast till privata näringsidkare, som alltid har möjlighet att upphöra med sin verksamhet om lönsamheten inte är tillräckligt bra.

En del av de offentliga tjänsterna omfattar även myndighetsutövning. Tjänsterna finansieras vidare till en övervägande del genom skattemedel, och det är endast en liten del som är avgiftsfinansierad.

För det fall ett rättsförhållande mellan stat eller kommun och en enskild medborgare är offentlighetsrättsligt reglerat står andra medel till förfö-

gande till skydd för medborgaren än de konsumenträttslagar som finns för att skydda konsumenter på den privata marknaden.

Den offentligrättsliga lagstiftningen anger vilka krav som ställs på de offentliga tjänsterna. Exempel på sådan lagstiftning är hälso- och sjukvårdslagen och skollagen. Övervakning av kvalitetsnivån sker vidare genom den statliga tillsynsverksamheten på respektive område, som exempelvis Socialstyrelsen och Skolverket har till uppgift att sköta. När det gäller kommunala nämnders och statliga myndigheters beslut kan de i allmänhet överklagas till domstol. Därtill kommer den tillsyn som Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern utövar.

Det finns således stora principiella och legala skillnader mellan tjänster som tillhandahålls inom ramen för avtalsförhållanden och de tjänster som utgör en del av den offentliga kärnverksamheten, som till exempel sjukvård och skola. En utvidgning av det civilrättsliga konsumentskyddet till att även omfatta den typen av offentlig verksamhet är därför en mindre lämplig väg att gå om man vill stärka medborgarnas rättigheter på det området.

Jag menar att det i stället måste anläggas ett medborgar- och brukarperspektiv när man tittar på den här frågan. Det innebär att det i första hand är den offentligrättsliga lagstiftningen som bör förändras om det krävs stärkta rättigheter för brukarna av de gemensamma samhällstjänsterna.

Jag vill i det här sammanhanget även påpeka att regeringen har gett Ansvarskommittén (Fi 2003:02) i uppdrag att analysera och bedöma om struktur och uppgiftsfördelning inom staten och mellan staten, landstingen och kommunerna behöver förändras. Syftet med detta är bland annat att förbättra medborgarnas inflytande, insyn och ansvarsutkrävande genom att skapa en tydligare samhällsstruktur. Utgångspunkten för kommitténs arbete ska vara en välfärd på lika villkor och efter behov som styrs demokratiskt och är solidariskt skattefinansierad.

Frågeställningen om förhållandet mellan konsumenträtten och de offentliga tjänsterna berörs också i departementspromemorian *Den framtida konsumentpolitiken* (Ds 2004:51) som tagits fram vid Jordbruksdepartementet. Promemorian är en del i arbetet med att ge regeringen underlag till en ny konsumentpolitisk strategi, och den har nu gått ut på remiss. Avsikten är att regeringen våren 2005 ska lämna en proposition till riksdagen med förslag på inriktning och mål för hur arbetet inom konsumentpolitiken bör bedrivas.

Det pågår alltså ett arbete med den här frågeställningen, och jag har inte nu för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 11 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Diskussionen om den fråga som jag tar upp i dag kan föras på två nivåer. Jag tackar naturligtvis ministern för genomgången av vad som händer. Att den här frågan är föremål för prövning i Regeringskansliet har vi hört flera gånger. Men vad är det som händer i realiteten? Prövningen kan ske arbetsmässigt och lagstiftningsmässigt med kommittéer, offentligrättsligt lagstiftningsarbete och så vidare. Allt detta är ju bra. Men varför ska vi krångla till det? Egentligen är ju hela den här frågan väldigt enkel. Jag tycker att den är enkel. Kanske är det för att jag har kommit den så nära.

Prot. 2004/05:43
3 december

Svar på
interpellationer

Julen närmar sig. Det är en tid då familjen samlas och umgås. Under flera år har min far, så länge han var i livet, fått komma hem till oss. Han behövde färdtjänst. Pappa var konsument av en offentligt finansierad tjänst. Tyvärr blev han dålig vid något tillfälle för att han tvingades åka runt hela staden när det skulle plockas upp och lämnas av folk. Dessutom hade han fått vänta väldigt länge innan han kunde komma till vårt hem. Jag kände alltså på nära håll hur det här fungerade. Vi kunde naturligtvis inte i den nära familjen, inte ens jag som stod för köket inför julbordet, acceptera att det här skulle drabba pappa. Vi började organisera det så att vi, mina anhöriga, fick åka och hämta honom. Vi försökte fixa en bil för att göra det möjligt. Alla kan inte det. Alla har inte en familj som kan ordna upp det för att det offentliga systemet inte fungerar.

Jag menar, herr talman, att systemet i dag har knutit en knut på sig själv. Om en taxiförare på uppdrag av samhället kör min far hem till oss på julafton är tjänsten densamma för pappa som om han hade beställt taxin hemifrån själv och betalat ur egen ficka. Nu var det naturligtvis ett problem, för färdtjänsten har ofta lite annorlunda bilar som då var uppknutna till färdtjänsten. Men det är samma företag som används. Det är egentligen samma tjänst för konsumenten som ska fraktas från sin bostad, transporteras till sitt mål. Varför kunde inte pappa få känna att han hade samma konsumenträtt?

När det här pågick hade jag det uppe i en debatt här i kammaren. Då sades det också, fast då var inte nuvarande jordbruksminister ansvarig för det, att vi arbetar med frågan. Och jag tycker att frågan är så enkel! Varför ska inte samma konsumenträtt gälla som gäller för alla oss andra, vi som betalar själva? Vi ska komma ihåg att det är de äldre och faktiskt också barnen, de svagaste grupperna, som behöver de offentliga tjänsterna. Varför ska de inte ha samma rätt som du och jag, som många gånger kan agera mot en intressent? Varför ska inte de ha samma rätt? Jag vill att ministern svarar på detta. Är det verkligen riktigt att de svagaste i samhället, som behöver de offentliga tjänsterna, inte ska ha konsumenträtten?

Anf. 12 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag har stor förståelse för det Yvonne Andersson säger om att vi ska kunna ställa krav på de offentliga tjänsterna och att vi också måste ha former för att det ska vara enkelt för medborgaren. Men jag tycker att det är Yvonne Andersson som krånglar till det. Hon kan göra det väldigt besvärligt när hon säger att det är samma lagstiftning som ska gälla för offentliga tjänster som för tjänster som vi får på den privata marknaden.

Det är väsentliga skillnader mellan de här tjänsterna. Det uttryckte jag också i mitt svar till Yvonne Andersson. Det handlar ju om tjänster som vi ska ha på lika villkor, var och en efter behov. Vi har en gemensam finansiering efter förmåga, och vi styr det här genom den representativa demokratin. Jag tycker inte att man kan jämföra de här olika tjänsterna. Det känns väldigt avlägset för mig att prata om att jag är "kund" när jag går till sjukhuset.

Jag vill också framhålla att det snarare skulle kunna gå i fel riktning om vi gjorde den här parallellen till det civilrättsliga systemet. För den skyddslagstiftning som vi har på det offentligrättsliga området är ofta

mer omfattande än det civilrättsliga skyddet. Den är också väl anpassad till de här tjänsterna och till den struktur som vi har i samhället när vi tillhandahåller tjänsterna.

Jag tycker inte att det skulle vara enklare för den äldre person som inte är nöjd att behöva gå till domstol för att få sin rätt. Det är ju så det systemet är konstruerat.

Vår konsumenttjänstlag omfattar i dag hantverks- och förvarings-tjänster. Det är så den är utvecklad. Att direkt tillämpa det regelverket, om vi så att säga går ned till ett enskilt regelverk, skulle inte ge oss någonting.

Men jag tycker, som Yvonne Andersson, att vi ska vara väldigt ambitiösa när det gäller våra möjligheter att ställa krav, våra möjligheter att klaga och våra möjligheter att få vår rätt i fråga om offentliga tjänster. Men då måste vi specifikt gå in i det specialregelverk som vi har på det här området.

Anf. 13 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Jag tycker att ministern och jag inte når varandra riktigt. Jag är rädd för att ministern lägger ett rätt ensidigt *von oben*-perspektiv på den här frågan. Det som jag försökte uttrycka var ett konsumentperspektiv. Jag tog exemplet med min far, som inte lever längre, därför att jag är övertygad om att han betraktade sig som kund, och för taxiföraren och för taxibolaget var han kund. Och han var konsument av en tjänst i alla dessa avseenden. Från hans perspektiv spelade det verkligen ingen roll hur resorna betalades.

Nu vänder ministern på detta och säger att det är en väldigt väsentlig skillnad mellan dessa tjänster och att det beror på vilka pengar som subventionerar det hela. Men visst är det väl ändå så att även offentliga organ kan omfattas av näringsidkarbegreppet men att det då naturligtvis krävs att man ägnar sig åt verksamhet som är av ekonomisk natur?

Av dessa förarbeten framgår det att när arbeten utförs som ett led i offentlig förvaltning under sådana förhållanden att det framstår som främmande att tala om ett privaträttsligt förhållande mellan näringsidkare och konsument är den här lagen inte tillämplig. Det är egentligen det som är pudelns kärna i dag. Varför kan vi inte låta konsumenttjänstlagens tillämpningsområde omfatta alla de tjänster där vi har konsumenter?

Enligt ministrarnas svar kan kommunala nämnders och statliga myndigheters beslut, som behövs för att dessa offentliga tjänster ska kunna användas, överklagas i domstol. Menar ministern att om en äldre människa inte är nöjd med sin färdtjänst ska den människan överklaga i domstol? Det tycker jag närmast är en kränkning av de äldre. Kvar står att de offentliga tjänster som samhället subventionerar eller betalar på annat sätt är till för de människor som på något sätt är utsatta eller svaga. Det är ju just dessa människor som inte har rätt att klaga. Och där tycker jag att vi har hamnat lite fel, eller rättare sagt mycket fel. Jag tycker att det är just de äldre – i detta fall har jag tagit äldre som exempel – som behöver dessa tjänster eftersom de inte klarar sig på något annat sätt. De skulle väl ha denna jättefina rättighet som en konsument har enligt konsumenttjänstlagen?

Prot. 2004/05:43
3 december

Svar på
interpellationer

Min poäng i detta är att vi måste ge dem som verkligen behöver detta en rättighet att kunna leva ett vanligt liv. Det är ju dessa människor som om möjligt ska ha största nyttan av alla de bra lagar som vi har för att stärka svaga människor. Ibland tycker jag att det kan bli fel. Vi säger att vi har lagar för att stärka konsumenterna och dem som själva inte har så bra möjligheter. Men när det kommer till kritan blir konsekvenserna att det i realiteten är just dessa människor som står utanför den här lagen. Hur ser ministern på det?

Anf. 14 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det förefaller som om Yvonne Andersson och jag inte når varandra riktigt i den här debatten. Vi är överens om att vi som brukare av offentliga tjänster ska ha möjlighet att uttrycka våra synpunkter på tjänsterna och ha möjlighet att klaga och att få förändringar. Det är därför som vi har varit så ambitiösa när det gäller den offentligt rättsliga lagstiftningen och när det gäller krav på dessa tjänster.

Vi har också varit ambitiösa när det gäller den statliga tillsynsverksamheten. Vi har speciallagar på de områden som är aktuella, nämligen på hälso- och sjukvårdssidan, på omsorgssidan och på skolsidan. Vi har också tillsynsverksamhet via de kompetenta centrala myndigheterna. Och när det gäller kommunala nämnders och statliga myndigheters beslut ofta en möjlighet att överklaga i domstol. Och Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern övervakar detta.

Det är klart att vi kan ha situationer då vi inte är nöjda med vårt system. Då menar jag att vi ska göra förbättringar inom ramen för den offentligt rättsliga lagstiftningen. Att gå in i den civilrättsliga lagstiftningen innebär att man lite grann blandar bort korten. Poängen med det som jag sade tidigare var att det inte kan vara det som den enskilde önskar att han eller hon ska behöva gå till domstol för att klaga på den här offentliga tjänsten. Jag menar att det är andra vägar som man ska gå.

Vi kommer i en väldigt svår situation om vi i lagstiftningen ska ange precis vad vi menar med kvalitet i fråga om dessa tjänster som vi finansierar gemensamt inom ramen för vårt demokratiska system, och där vi också många gånger arbetar inom ramen för den kommunala självständigheten där det finns ett utrymme för kommunerna att utforma tjänsterna på det sätt som de finner lämpligt. Jag vet att man i många kommuner nu utvecklar olika typer av kvalitetsgarantier. Det tycker jag är en bra väg att gå.

Men låt oss inte krångla till det och gå in i konsumenttjänstlagen som dessutom, som den ser ut just nu, omfattar hantverkstjänster och förvaringstjänster. Det är inte lösningen på det problem som Yvonne Andersson berättar om här.

Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Nu förstår jag att ministern och jag förstår varandra. Det tycker jag är tryggt. Men vi har valt olika perspektiv. Jag har aldrig utgått från att vi ska försvara ett system som inte fungerar för den enskilde, tvärtom. Vi har många bra system. Men den statliga eller offentliga tillsynsverksamheten som ska vara garanten i stället för konsumenttjänstlagen, hur fungerar den? Vart vänder sig den enskilde då? Vi vet ju att det inte fungerar på det sättet i dag. Är det då inte mer trassligt att söka sig

rätt i något slags tillsynsverksamhet på just det området och dessutom veta om att man just i fråga om den här tjänsten inte kan använda sig av konsumenttjänstlagen? Är det inte mycket enklare, smidigare och mer logiskt att ha konsumenttjänstlagen för alla tjänster? Det är ju inte alltid helt enkelt för den enskilde att avgöra om en tjänst är offentlig eller privat. Det är inte heller alltid lätt att på något vis ha vettiga konkurrensvillkor eftersom konkurrensen också snedvrids rejält eftersom samma tjänst tas i anspråk men den omfattas av olika lagar.

Men detta är inte huvudsyftet med den här interpellationen. Mitt önskemål är att konsumenttjänstlagen ska gälla för dem som behöver den bäst, de svagaste, även i fråga om en sådan offentlig tjänst som färdtjänsten. Jag skulle önska att vi mer beaktade den enskildes perspektiv.

Anf. 16 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ytterligare förklara för Yvonne Andersson varför det inte är en lämplig väg att gå via konsumenttjänstlagen om man vill förbättra den enskilde brukarens ställning när det gäller offentliga tjänster. Det är nämligen så att konsumenttjänstlagen kräver ett civilrättsligt avtal för att fungera. När vi talar om offentliga tjänster är det inga civilrättsliga avtal i botten, utan det handlar om offentligrättsliga relationer där kommuner och landsting är skyldiga att tillhandahålla medborgaren bland annat sjukvård och socialvård. Det är alltså en stor principiell skillnad mellan de här regelverken.

Jag har svårt att se hur man ska kunna tillämpa lagens fel- och dröjsmålsregler och påföljdssystem om man skulle pröva exempelvis felbehandling av patienter inom sjukvården och bristfällig skolutbildning. Man kan ju inte bara tala om färdtjänst när man talar om den offentligrättsliga regleringen kontra den civilrättsliga. Det handlar om skolan, om dagis, om sjukvård och om äldreomsorg. Funderar man på vad det är för typ av tjänster som det rör blir, tycker jag, problemet med den civilrättsliga lagstiftningen tydligt.

När Yvonne Andersson säger att hon inte vill försvara "ett system" misstänker jag att Yvonne Andersson egentligen har andra syften med den här debatten, att det inte handlar om den enskilda färdtjänsten offentligt tillhandahållen utan om att Yvonne Andersson inte vill ha någon offentlig sektor.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2004/05:193 om odling av hampa

Anf. 17 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Roger Tiefensee har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att dra tillbaka uteslutningen av industrihampa från EU:s stödsystem för energigrödor, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att frågan om odling av hampa för energi-, fiber- och proteinändamål inom eller utanför EU:s stödsystem ska bli klar för tillämpning under odlingssäsongen 2005.

Som Roger Tiefensee anger i interpellationen har Sverige notifierat kommissionen om att vi undantar odling av hampa som energigröda från stödsystemet. Anledningen till detta är att vi befarar att det finns en risk för att odling av illegal hampa ökar om odlingen av hampa totalt sett ökar. Det finns olika bedömningar av riskerna, även mellan olika intresseorganisationer. Frågor som är relaterade till narkotika är komplicerade, och flera departement inom Regeringskansliet har intresse av frågan. Folkhälsofrågan när det gäller odling av hampa måste beredas ytterligare innan ett eventuellt nytt ställningstagande kan göras.

Jordbruksdepartementet arbetar för närvarande med det uppdrag som riksdagen gav oss den 25 mars i år. Som jag redan nämnt är detta en komplicerad fråga som behöver mer tid för beredning. Något klartecken för odling enligt riksdagens tillkännagivande kommer det inte att bli till odlingssäsongen 2005.

Jordbruket som bioenergiproducent är en prioriterad fråga för mig. Jag anser att jordbruket skulle kunna bidra mer än det gör i dagsläget till Sveriges omställning från fossil till förnybar energi. Ett internt arbete pågår också för närvarande inom Jordbruksdepartementet där syftet är att få en översikt över och lyfta fram den potential som redan finns inom jordbruket samt se vilka områden som kan utvecklas vidare för att främja produktionen av förnybar energi i sektorn. Användningen av hampa till energi är en i stort sett oprövad verksamhet. Mycket lite forskning har bedrivits på området. Det behöver dock enligt min mening inte betyda att hampan inte skulle kunna ha en potential som energigröda i framtiden.

Anf. 18 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret, även om det inte precis var det svar jag ville ha.

Det är bra att få ett klart besked: Det blir inget klartecken för odling av industrihampa för energiändamål under odlingssäsongen 2005. Det är ett klart besked, men beskedet i sig är beklagligt. I dag har vi tillåtelse att odla industrihampa för fiberändamål om den som sedan tar emot och tar hand om fibern är godkänd – däremot inte för energiändamål.

Det finns projekt i sammanhanget, framför allt på Gotland. Jag har varit i kontakt med dem. Man står verkligen i startgroparna, men man kommer att tappa fart på grund av brist på besked.

Vad är det som driver, eller inte driver, jordbruksministern i den här frågan? Jag tror att det hela handlar om ifall man väljer att se problem eller ifall man väljer att se möjligheter.

Svenskt jordbruk står inför stora förändringar. Reformeringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik innebär att stora arealer i Sverige kommer att tas ur livsmedelsproduktionen. Jag såg en uppgift om att, tror jag det var, 30 % eller 40 % av arealen i Mälardalen ska tas ur produktion. Då gäller det att söka nya möjligheter. Jordbruket är inte bara producent av livsmedel utan också producent av bioråvara, energiråvara och fibrer och skulle kunna bli det i mycket större utsträckning.

För mig är industrihampa ett bra exempel på en gröda som skulle kunna öppna för nya möjligheter dels för svenska jordbrukare, dels – och lika mycket – för Sverige i en omställning till ett hållbart energisystem, till ett hållbart samhälle.

Industrihampa ger bra avkastning som energigröda och är klart bättre än salix och rörflen. Jag har sett uppgifter om att jämfört med salix och skog skulle industrihampa ge tre–fem gånger större avkastning biomassamässigt. Den är bra i växtföljden och kväver ogräs, och för grödor som kommer efteråt blir det en bra avkastning.

Om man går tillbaka här kan man fråga sig vad det då är för problem i sammanhanget. Ja, regeringen ser problem. Jordbruksministern säger i sitt svar att hon ”befarar att det finns en risk för att odling av illegal hampa ökar” om den totala odlingen ökar. Jag har respekt för att man kan se den kopplingen och det problemet. Jordbruksministern ”befarar” alltså. Men frågan är vad det finns för belägg för att det finns en koppling mellan odling av industrihampa och odling av illegal hampa – hampa för drogändamål. Jag väljer att se möjligheterna, och jordbruksministern väljer uppenbarligen att se problemen.

Återigen frågar jag: Vad finns det för belägg för den här kopplingen?

Anf. 19 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag håller med Roger Tiefensee om att det finns möjligheter inom ramen för den omställning som vi nu går in i när det gäller den nya jordbrukspolitiken inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU. Möjligheterna att odla energigrödor ökar med reformen. Det här är en utvecklingspotential som jag vill ta vara på, som jag också uttryckt i mitt svar.

Vi har en utredning inom Jordbruksdepartementet just om jordbrukets roll som energiproducent, och jag ser här många möjligheter. Det handlar givetvis inte bara om hampa.

Roger Tiefensee beskriver fördelarna med hampa som energigröda. Ja, hampan är ettårig. Den är hög och tätväxande, och den ger en bra avkastning sett till biomassan. Men det finns också oprövade sidor med hampan som energigröda, och det finns väldigt lite forskning. Det ska vara ett steg till. Det är ju inte bara fråga om odlingssteget, utan sedan måste det här också kunna användas i energiproduktionen. Då kan det handla om att man får problem med höga askhalter eller problem med att tillverka pellets och briketter. Det kan också vara fördyrande att man behöver ha särskilda maskiner för att hantera det här. Men det är inte det som är problemet för mig, för det kan man säkert klara genom forskning och kreativt utvecklingsarbete.

Nej, problemet för mig är folkhälsoaspekten. Vi odlar hampa i dag för fiberproduktion, och det är inom ramen för det stödsystem som vi har inom EU. Det stödsystemet ger oss då också ett kontrollsystem, och det är det som är den springande punkten. Man kan inte sticka huvudet i sanden. Man kan inte bortse ifrån att vi kan få problem med missbruk. Jag tycker att vi måste känna oss helt trygga med att missbruksbegärlig hampa med hög THC-halt inte odlas i skydd av legala odlingar. Tyvärr är det så att vi inte rakt av kan använda det kontrollsystem som vi har när det gäller fiberproduktionen för odling av hampa som energigröda på uttagen areal. Därför måste vi titta närmare på problemet. Vi måste göra en analys. Inom ramen för det tillkännagivande som vi har fått från riksdagen arbetar vi nu med den analysen. Jag gav det klara beskedet här att vi inte kommer att vara klara i sådan tid att ett eventuellt nytt system skulle kunna vara tillämpligt säsongen 2005.

Anf. 20 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Det var intressant att höra jordbruksministern utveckla den koppling hon befarar finns. Framför allt gällde det att detta är svårt att kontrollera.

Men jag tycker att det jordbruksministern säger kokar ned till att det inte finns så mycket belägg för det här befarandet. Man får se praktiskt på det här. Industrihampan kväver inte bara ogräs. Den kväver också illegal hampa eftersom den är så högväxande. Skulle man då gömma små plättar med illegal hampa i en odling av industrihampa så skulle den kvävas. Det skulle krävas så pass stora ytor av illegal hampa att det inte skulle vara svårt att utföra kontrollen.

Man kan också titta på erfarenheter från Tyskland. Där har man efter åtta års odling, efter att EU godkände hampa för odling inom EU:s stödssystem, inte gjort några beslag av droghampa i anslutning till odling av industrihampa.

Jag tycker att man ska titta på praktik och erfarenhet, och jag tycker inte att de visar några belägg för att folkhälsoaspekten spelar roll. Jag kan ha förståelse för att man ser den, men tittar man på praktiken och erfarenheten så finns det inga belägg för att den typen av kopplingar finns.

Uppdraget från riksdagen var ju att pröva möjligheten att godkänna odling av hampa för energi-, fiber- och proteinändamål, inom eller utom stödssystemet. Då är min fråga till jordbruksministern: Kommer jordbruksministern verkligen att pröva möjligheterna, som riksdagen efterfrågar, eller kommer hon att fortsätta leta efter problem? Och i så fall: När återkommer departementet med besked?

Anf. 21 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag har också noterat svaret från jordbruksministern till Roger Tiefensee. Han tar upp en, tycker jag, mycket angelägen fråga.

Jag har ju förmånen att arbeta i miljö- och jordbruksutskottet och har då också varit med och tagit fram grunden till riksdagens ställningstagande och tillkännagivande till regeringen. Jag måste tolka detta som så att riksdagen har fel och regeringen har rätt i den här frågan, och det bekymrar mig när man intar den positionen. Sedan skyller jordbruksministern vidare på att det är flera departement som är involverade etcetera. Det är ju ren förhållning som jordbruksministern gör sig skyldig till. Så pass tätt samarbete har ni väl varje torsdag när ni träffas i regeringsrummet att ni borde kunna reda ut de här problemen. Det tycker jag borde vara en ganska enkel sak.

Jordbruksministern säger att det här är en komplicerad fråga. Då ställer jag mig frågan: För vem är detta komplicerat? Jag upplever att det är jordbruksministern som komplicerar den här frågan. Detta är en oerhört gammal odlingsteknik och en oerhört gammal produkt. Det finns inget som är märkvärdigt i detta.

Jordbruksministern säger i sitt svar till Roger Tiefensee att det finns oprövade sidor och frågar sig vilka maskinkedjor etcetera som man ska använda. Men snälla någon, det kan väl ändå inte vara jordbruksministern och regeringen som ska bestämma vad det är för typ av maskiner som ska användas! Det måste vara fullständigt huvudlöst! Det är självklart att det är marknaden som ska lösa den uppgiften. Den är hundratusen gånger bättre än regeringen på detta. Så håll fingrarna borta ifrån den

delen, och ägna sig åt det som är väsentligt, nämligen att släppa fram ett klokt förslag!

Sedan säger jordbruksministern att det här är ett folkhälsoproblem. Men är det ett problem i dag? Är det ett problem i dag, med den fiberproduktion som vi faktiskt har och de odlingar som vi har, eller är det fabulerade spöken som projiceras här nu?

Jag frågar: Varför går det inte att använda samma kontroll som man använder för fibrer för den här typen? Nu säger jordbruksministern att det inte går. Det kan jag inte begripa, med den superkontroll som finns på jordbruksmarknaden. Tro mig, jordbruksministern, jag är själv jordbrukare. Jag får rita in varenda kvadratmeter i mina ansökningar, och det kan kontrolleras från satelliter etcetera. Nog borde det vara en struntsak att hålla reda på var hampan odlas och kunna kontrollera de områdena? Så spritt kommer det ju inte att bli.

Men det här är en oändligt viktig produktion, speciellt i omställningen av jordbruket, och det är viktigt att man fasar in det. Jordbruksministern vet precis på samma grund som jag att det är många jordbrukare som har jättebekymmer just nu, därför att vi befinner oss i en omställningsprocess, och här skulle alltså regeringen kunna medverka.

Jag kan återigen, herr talman, konstatera att tillväxthämningen i det här landet inte består av människorna där ute, utan den beror på Sveriges regering. Nu har vi på mindre än 24 timmar sett det när det gäller kommunikationsfrågor, när det gäller strandskyddsfrågor och i detta fall hampa. Detta är en tillväxtfråga, och det är alltså regeringen som är proppen Orvar. Jag beklagar!

Anf. 22 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag har uttryckt vad jag anser om energigrödor och de möjligheter som de kommer att ge det svenska jordbruket. Men jag är förvånad över Bengt-Anders Johanssons inställning när det gäller våra narkotikapolitiska ambitioner. Man måste sätta det här in i sitt sammanhang. Jag kan inte acceptera att vi väldigt lättvindigt säger: Här har vi inga problem – det är bara att köra på. Vi har *nog* ett kontrollsystem som kan fungera, och har vi inte det så är det väl naturen själv som klarar kontrollen.

Det tycker inte jag är seriöst. Jag vill också säga att regeringen jobbar betydligt mer seriöst än att vi bara gör upp över sammanträdesbordet på torsdagar. Det här är en fråga där vi behöver göra en professionell utredning, och det arbetet är i gång i Jordbruksdepartementet.

Vi har ett kontrollsystem. Jag är medveten om att hampan regleras i stödsystemet. Det behöver interpellanten inte berätta för mig. Men det är faktiskt så att alla de odlare som kan bli aktuella inte kommer att omfattas av det stödsystemet, utan några kommer att ramla mellan stolarna. Det är därför vi inte omgående kan redovisa vad vi har kommit fram till i det här. Vi behöver lite mera tid för att kunna hantera den här frågan.

Frågan från Roger Tiefensee var egentligen vidare också. Han tog upp odling utanför stödsystemet och också odling som proteingröda.

Därför vill jag ge beskedet att när det gäller odling utanför stödsystemet är kontrollproblemen än större än när det gäller odling för energändamål på uttagen areal. Till hampa som proteingröda ställer jag mig avvisande eftersom det skulle innebära att vi lägger ytterligare uppdrag

Prot. 2004/05:43
3 december

Svar på
interpellationer

som skulle stödberättigas inom ramen för EU:s jordbrukspolitik. Det är jag inte beredd att förorda.

Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Det är intressant att höra jordbruksministern. Kontrollsystemet för hampan finns ju inom stödsystemet, men det är regeringen själv som valt att hampa för energiändamål ska vara utanför stödsystemet. Där ser jag alltså inget problem. I så fall är det regeringen själv som skapat problemet.

Jordbruksministern sade i sitt svar och i sitt förra anförande att hon vill prioritera jordbruket som bioenergiproducent. Jag tycker inte att det blir trovärdigt när man säger att man vill prioritera det samtidigt som man inte är beredd att medverka till att försök görs på området. Det finns en stor utvecklad produktion av bioenergi inom jordbruket, men det vi söker är nya områden där den inte är utvecklad. Det är precis det som hampa skulle kunna handla om. Tvärtom motverkar jordbruksministern detta genom att inte godkänna industrihampa för energiråvara. Det gäller också regeringen som helhet när den till exempel halverar stöden till energiforskning.

Industrihampa på Gotland hade ett muntligt avtal med Statens energimyndighet om att deras projekt för att titta på industrihampa som jordrensare och energigröda för 2005–2006 skulle få stöd, men det försvann i och med att regeringen valde att halvera stödet till energiforskning.

Min fråga är: Vad tänker ministern göra? Den hittillsvarande prioriteringen när det gäller bioenergi inom jordbruket räcker tydligen inte.

Anf. 24 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! När jordbruksministern använder argumentet att jag på något sätt skulle vilja förringa de narkotikapolitiska ambitionerna är man ute på just det gråa fält som stärker bilden av att detta är hokusfokus. Det är direkt kontraproduktivt. Industrihampa har ingenting med narkotika att göra, eftersom de verksamma delarna är i princip obefintliga. Detta vet också jordbruksministern.

Det går alltså inte att utvinna narkotiska preparat ur de nya industrihampor som odlas. Om jordbruksministern påstår det är det gravt felaktigt och ett försök att missleda åhörarna i debatten. Det handlar bara om att lägga ut dimridåer. Industrihampa har inte mer att göra med narkotika än potatis med alkohol, om man skulle göra den direkta kopplingen. Snälla jordbruksministern, i så fall skulle vi inte våga odla potatis heller.

Det finns de facto ett kontrollsystem, vilket jag är fullt medveten om. Av just de skäl som ministern anför, men med helt andra argument, ska vi kunna ha ett kontrollsystem. Använd det! Det finns där. Det ligger i burkarna. Det finns upplagt vid varenda länsstyrelse.

Sedan talar jag inte om stödsystemen. Det är inte det intressanta. Även företrädarna för hampaodlarna säger att de inte primärt bryr sig om stöden. De vill kunna odla en intressant produkt, som har ett bra energi-innehåll, i ett land som på grund av regeringen håller på att utarmas på energi.

Anf. 25 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Bengt-Anders Johansson bullrar väldigt. Jag är mycket väl medveten om att vi odlar industrihampa, och vi gör det på ett sådant sätt att vi har en bra kontroll inom ramen för systemet med arealersättning. Det är hampa med låg så kallad THC-halt. Det är sådan hampa som också skulle vara aktuell för energiproduktion.

Bengt-Anders Johansson säger att vi har ett kontrollsystem, det ligger i burkarna, det är bara att använda det. Det är inte så enkelt. Vi har tittat lite djupare på det här problemet, och vi skulle få en situation – om vi nu sade ja till produktion av energihampa på träda – där några som inte uppfyller stöd villkoren hamnade utanför kontrollsystemet. Vissa odlare skulle hamna mellan stolarna. Det är det problemet vi just nu tittar på.

Jag kan nämna att jag räknar med att vi ska kunna ha en rapport färdig i april och sedan i höst kunna göra en återrapportering till riksdagen – efter den sedvanliga remissbehandlingen.

Återigen: Odling av energigrödor ger stora möjligheter inom jordbruket, och vi har många olika grödor som vi nu jobbar med. Vi behöver också forskning på det här området, och det är bland annat där som det allmänna kommer in. Jag sade tidigare, Bengt-Anders Johansson, att jag hade noterat att det kunde finnas en del problem när det gäller att använda hampan som energigröda, men jag gjorde inga anspråk på att lösa de problemen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:43

3 december

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2004/05:200 om djurtransporter i EU

Anf. 26 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Sven-Erik Sjöstrand har frågat mig vad jag avser att göra för att begränsa djurtransporttiderna inom EU, samt för att förbättra utrymmeskraven vid djurtransporter inom EU.

Jag instämmer med Sven-Erik Sjöstrand i att EU:s regler om transporttider och utrymmeskrav i samband med transporter behöver förbättras. Av denna anledning har Sverige aktivt medverkat i förhandlingarna om nya EU-regler på området.

Kommissionens förslag till förordning om skydd av djur under transport, som presenterades i juli 2003, innehöll skärpta regler om bland annat kontroll, tillsyn, utbildning, krav på vattentillförsel och ventilation under långa transporter samt ändrade regler om transporttider, viloperioder och utrymmeskrav. De delar som handlade om kontroller med mera bedömde jag skulle medföra förbättringar för djurskyddet. De föreslagna transporttiderna och utrymmeskraven var däremot helt oacceptabla eftersom de gick ut på att djur under långa transporter inte skulle avlastas för vila utan hållas kvar ombord på fordon under förhållanden som inte skulle medge att samtliga djur kunde ligga ned samtidigt. Dessutom skulle de nya reglerna inte sätta stopp för extremt långa transporter.

Glädjande nog var Sverige inte ensamt i sin uppfattning utan ett stort antal länder stödde oss i att åtminstone slakttransporter ska begränsas till maximalt åtta timmar och att vila på fordon bara kan accepteras om utrymmena är tillräckligt stora för djuren att kunna ligga ned. Vid behand-

lingen i ministerrådet i april 2004 föll därför förslaget och ingen ny förordning kunde antas.

Det var mycket beklagligt att vi inte kunde enas om transporttider och utrymmeskrav vid ministerrådet i april. Än mer beklagligt var det att vi därmed också hade sagt nej till kommissionens förslag avseende utökade kontroller, förbättrad tillsyn, nya utbildningskrav samt förbättrade villkor under långa transporter i form av krav på vattentillförsel, ventilation med mera. Tillsynen är i dag bristfällig, och det förekommer att transportörer kör genom hela Europa med levande djur utan att stanna för de obligatoriska viloperioderna om 24 timmar under vilka djuren ska avlastas för vila, foder och vatten. En förbättrad tillsyn medför i praktiken reella förbättringar för djurskyddet.

Därför var jag positiv till det nederländska ordförandeskapets förslag att bryta ut de delar där vi inte kunde komma överens och i stället som ett första steg anta en ny förordning som var inriktad på att förbättra efterlevnaden av reglerna. I det nederländska förslaget ingick även att satellitnavigeringssystem ska användas för att kontrollera att reglerna följs. Detta första steg ska enligt förslagets översynsklausul följas av en rapport från kommissionen inom fyra år samt vid behov ytterligare lagstiftningsförslag. Min positiva inställning till det nederländska förslaget fick också ett starkt stöd av EU-nämnden vid behandlingen inför ministerrådet.

Genom att vi aktivt medverkat i förhandlingarna har vi kunnat påverka arbetet i positiv riktning. Bland annat ansåg vi det oacceptabelt att länder som redan kommit långt i sitt djurskyddsarbete tvingas ta ett steg bakåt. Vi lyckades i dessa ansträngningar, och den förordning som beslutades vid ministerrådet den 22–23 november innehåller en klausul om att medlemsstater får ha strängare regler för transporter inom det egna landet. Vi lyckades även få in förtydliganden i översynsklausulen när det gäller den rapport kommissionens ska lämna. Däremot lyckades vi inte ändra tidsramarna för kommissionens rapport, som vi ansåg skulle lämnas inom två år i stället för fyra år. Därför kunde jag inte rösta för förslaget, utan lade ned min röst.

Jag anser att den nya förordningen har förutsättningar att leda till vissa förbättringar för djuren inom hela EU och konstaterar samtidigt att förordningen inte hindrar Sverige och andra länder att ha strängare regler för transporter inom det egna landet. Men som jag tidigare sade är jag inte nöjd med detta, utan anser att det är högst angeläget att vi på alla sätt verkar för att förbättra reglerna om transporttider och utrymmen inom EU. Det gläder mig att Sven-Erik Sjöstrand delar ambitionen att Sverige ska vara drivande i arbetet.

Sverige, Tyskland och Luxemburg har lämnat en röstdeklaration, där vi bland annat uppmanar kommissionen att vidta nödvändiga åtgärder så fort som möjligt för att förbättra reglerna om transporttider och utrymmeskrav.

Anf. 27 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Först vill jag tacka jordbruksministern för svaret. Jag vill redan i debattens inledning säga att jag och jordbruksministern troligen har samma syn på djurtransporter. Sverige har varit aktivt i denna fråga. Ministern med medarbetare har säkert gjort vad de har kunnat för

att förbättra kommissionens förslag. Vad gäller den svenska ståndpunkten att vi ska driva på i denna fråga finns det vad jag vet stöd från en enig EU-nämnd.

Det är mycket beklagligt att de långa djurtransporterna fortsätter med EU:s goda minne trots att miljontals EU-medborgare kräver att lidandet ska upphöra. Men djurtransport och djurvälstånd är inget som prioriteras av majoriteten inom EU. I stället vill man att djur ska behandlas som vilken vara som helst. Då är det EU:s regler om varornas fria rörlighet som blir riktmärket.

Vi var många som var mycket besvikna när kommissionens förslag till förordning om djurskydd vid transporter kom år 2003. Jag vet att förslaget mötte hård kritik från medlemsländerna. Kommissionen föreslog att djuren ska vila tolv timmar i fordonet efter varje niotimmars-transport. Någon begränsning för den totala transporttiden föreslogs inte. Till och med detta förslag ansågs som alltför långtgående av vissa länder. Vad jag har förstått finns dessa länder främst i södra Europa, där det tycks vara en nästan total avsaknad av politisk vilja att ändra på reglerna.

Under det irländska ordförandeskapet kom det fram ett kompromissförslag. Det innebar i korthet att varannan viloperiod ska vara två timmar och varannan tolv timmar, om jag nu har förstått det rätt. När jordbruksministern samrådde med EU-nämnden fick hon stöd från samtliga partier att inte stödja det irländska kompromissförslaget. Jag tror att vi i EU-nämnden också uttryckte att Sverige endast ska stödja förslag som innebär reella och väsentliga förbättringar i förhållande till den nuvarande lagstiftningen.

För mig var det ganska oväntat att Nederländerna över huvud taget skulle ta upp frågan om ett nytt regelverk för djurtransporter. I samband med det nya ordförandeskapet sade Nederländernas jordbruksminister att detta inte var någon prioriterad fråga. Vad jag har förstått är det ganska oklart när frågan nu kommer upp på bordet igen. Där är jag lite orolig.

Det nya regelverket ska träda i kraft år 2007. Om vi sedan ska vänta ytterligare fyra år innan frågan om transporttiderna och utrymmeskraven kommer upp på EU:s bord blir det en väntan på sex år. Hur ser Ann-Christin Nykvist på detta? Finns det en möjlighet att driva på? Jag tror inte att alla de miljoner människor som protesterar mot grymma och långa djurtransporter kommer att acceptera det. De vill inte vänta sex år, och det vill inte jag heller. De vill ha förändringar som de redan har gått och väntat på väldigt länge.

Sedan kan vi se på ett land som Polen, eller andra nya medlemsländer i EU. Hur ser det på djurtransporter? Finns det en chans att vi kan få hjälp av Polen, även om det ibland tillhör syndarna när det gäller djurtransporter? Polen skickar till exempel hästar för slakt till Italien. Man har upptäckt allvarliga brister i de transporterna.

Hur är det med den nya kommissionären för djurskydd? Det är en cypriot som heter Markos Kyprianou, och har ett efternamn som jag inte kan uttala. I något sammanhang har jag sett att hans kommentar efter beslutet har varit att hans ambition hade varit att reducera transporttiderna och belägningsgraden mycket mer.

Prot. 2004/05:43
3 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 BENGTT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för beskrivningen av det aktuella läget. Jag kan vara kritisk, och det vet jordbruksministern. Men jag kan också vara rättvis och uttrycka mitt mycket tydliga erkännande för det arbete som jordbruksministern gör i den här typen av frågor. Det var bra att avstå från att rösta nu i november när frågan kom upp. Jag vet av egen erfarenhet att det är en väldigt stark markering i de europeiska samarbetsformerna när man avstår. Det är en heder åt ministern att vara tydlig här. Jag vet också att det är ett äkta engagemang som även stöds av oss alla här i riksdagen.

Men det var inte uteslutande för att berömma ministern som jag begärde ordet i den här interpellationsdebatten. Jag ska inte rikta mig direkt till ministern, men det finns ändå med i periferin. Vi i oppositionen är medvetna om att Vänstern i många sammanhang förmår att styra Socialdemokraterna till både det ena och det andra, mest oönskade saker som jag kan konstatera. När jag läser interpellationen blir jag lite bekymrad. Det är därför jag vill ha ett klarläggande från både ministern men också interpellanten.

Interpellanten skriver i den inledande meningen: "Djur är levande varor med känslor och kan lika lite som människor behandlas som materiella ting som köps, säljs och transporteras som andra varor." Det står "köps och säljs" som andra varor. Det innebär, herr talman, att interpellanten jämför djur och människor i detta avseende. Det bekymrar mig.

Min fråga är därför: Är det i akt och mening att Vänsterpartiet tänker föreslå att man inte kommer att få köpa och sälja djur i framtiden? Är det andemeningen i Vänsterpartiets skrivning? Min fråga till ministern är: Är det någonting som ministern tycker är positivt att handeln med djur skulle upphöra? Det innebär att all form av djurhandel skulle försvinna. Är detta syftet? Det är viktigt att få ett klagörande så att inte det är en slamkrypare som ligger i interpellationen.

Anf. 29 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag vill direkt säga till Bengt-Anders Johansson att jag i mitt arbete utgår från den djurskyddslagstiftning som vi har i Sverige. Det är en mycket stark och bra djurskyddslagstiftning som uttrycker att vi inte ska utsätta djur för onödigt lidande.

Vi ska också kunna se till att djur har utrymme för ett naturligt beteende. Det är utgångspunkten för mitt arbete.

Jag känner mig tillfreds med att vi har kunnat ta det här första steget inom EU för att kunna komma till rätta med de problem som vi har med djurtransporter. Vi fick reella förbättringar när det gäller tillsynen, satellitnavigeringssystemet och andra tillsynsåtgärder som tillsynsmyndigheterna ska vidta. Det ställs krav på utbildning hos dem som transporterar, dem som har hand om djuren och dem som lastar på och av och dem som hanterar djuren på marknader. Vi kom också en bra bit på väg när det gäller fordonen och strö, vatten och ventilation. Det blir alltså reella förbättringar för djuren från och med 2007.

Just för hästar kom vi ett steg extra. Så kallade icke tämjda hästar får nu inte transporteras i mer än åtta timmar. Sven-Erik Sjöstrand nämnde ju just transporter av hästar från Polen. Där har vi fått strängare regler. Hästar ska också kunna stå enskilt i transportsystemen.

Frågan är: När kan vi ta nästa steg? Från svensk sida kommer vi att göra allt för att fortsätta driva på. Vi hade ett EU-seminarium för inte så länge sedan här i Sverige där vi tog upp de här frågorna. Det gällde givetvis även transporttiderna. Både de nya och de gamla medlemsländerna var med, och jag tycker att vi fick ett starkt gensvar vid seminariet. Vi ska hitta en bra agenda för att gå vidare och påverka.

Den nye kommissionären Kyprianou försäkrade vid ministerrådet den 22–23 november att kommissionen vill ha rejäla förbättringar av djurskyddet vid transporter. Han försäkrade också att kommissionen avser att övervaka efterlevnaden av regelverket och att man är beredd att vid behov föreslå ny lagstiftning för att stärka djurskyddet. Jag tycker att det var en mycket välkommen deklaration från kommissionären. Jag ska också se till att jag snart får de samtal som jag behöver med kommissionären för att ge den svenska synen och argumentera för att man inte ska vänta i fyra år innan man kommer igen med reglerna för transporter. Man ska i stället göra som vi drev på för från svensk sida, nämligen komma igen efter två år.

Det här är en viktig fråga. Vi kan inte tappa tempo. Det är också en svår fråga. Det finns, som interpellanten sade här, väldiga motsättningar mellan olika delar och olika länder inom EU.

Anf. 30 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! I Vänsterpartiet har vi precis samma syn som jordbruksministern, Bengt-Anders; det gäller att försöka stärka djurskyddslagstiftningen. Det är ett arbete som är viktigt.

Naturligtvis kan vi se alla de brister som finns i EU. De har ju uppmärksamrats inte minst av medierna. Miljontals människor är oroliga. De ser hur djur lider. Därför är det viktigt att få ett bra regelverk.

Vi har i alla tider köpt och sålt djur. Det har funnits marknader och så vidare, man byter och avlar djur och lär av varandra. Det kommer vi nog inte ifrån. Däremot kan vi kanske inte behandla djur som vilka varor som helst. Det är det jag är rädd för att vi ser nu. Vi har den inre marknaden som gör att varor sänds härs och tvärs igenom EU. När det gäller djur är tillsynen viktig. Utrymmeskraven måste förbättras. Det finns djur som dör därför att de varken får foder eller vatten i transporterna på grund av att utrymmeskraven är för dåliga.

Det är glädjande att vi kommer att få satellitnavigeringssystemet, fast det kanske blir först 2009. Det är också bra att utbildningen förbättras för chaufförerna och för dem som finns på de olika marknadsplatserna och där djur lastas av.

Detta kanske inte är en seger, men det är i alla fall ett steg i rätt riktning. Jag vet att ni har gjort vad ni har kunnat. Men som jag pekar på i interpellationen är de stora bitarna kraven på förbättrade och kortare djurtransporter när det gäller tiderna och utrymmet. Jag tycker inte att det verkar som om man vill ta upp dem på ett bra sätt, utan att man bromsar. Det är de ekonomiska drivkrafterna som i stället är betydligt viktigare. Man skyddar många av transportföretagen. Man skyddar de interna livsmedelsföretagen och slakterierna.

Runtom i EU har man i vissa länder en överkapacitet. Man har helt enkelt för många djur. I vissa länder, till exempel Italien, kanske man slaktar och pressar ned priserna och försöker upprätthålla sin sysselsättning. Det sker till priset av att djur lider.

Gudrun Lindvall gjorde ett fantastiskt fint arbete i den svenska transportutredningen. Hon uppskattade att det finns ungefär 20 miljoner större djur och 500 miljoner fjäderfä som transporteras inom EU. Det är många och långa transporter. Det är till nackdel både för miljön, i form av utsläpp från diesel och andra avgaser, och för djuren. Här finns alltså mycket att göra.

Det som jag ser som viktigast är att vi har respekt för djuren och att vi behandlar dem på ett humant sätt. Då gäller det att de inte ska utsättas för alltför många främmande miljöer, trängsel och instängdhet. Vi kan även se här i Sverige att djur tyvärr dödas. Man har gjort en undersökning som visar att redan om temperaturen ökas till 23 grader så riskerar ett ganska stort antal grisar i gristransporter att dödas. Det finns transporter där temperaturen är kanske 30–50 grader. Därför är det viktigt att vi gör de här sakerna. Jag hoppas att vi kan göra mycket mer konkret åt detta.

Anf. 31 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Som jag sade i mitt förra anförande och som jag tror att vi är överens om: Djur ska behandlas väl. Det är alltså inte det som frågan egentligen handlar om när vi resonerar om detta. Det är viktigt att vi får gemensamma bestämmelser som är så bra som möjligt i övriga Europa också.

Jag fick ändå inget riktigt bra svar på min fråga. Jordbruksministern hänvisade till djurskyddslagstiftningen och att den är rättesnöret för ministrernas arbete. Det är väl gott och väl, men nu är ju jordbruksministern och vi här i kammaren satta att kunna förändra djurskyddslagstiftningen. Jag vill alltså fråga bortom den nuvarande lagstiftningen, eftersom jag ändå läser in ett förmänskligande i tankandet från Sven-Erik Sjöstrands interpellation. Sven-Erik Sjöstrand säger samma sak, det vill säga att det handlar om att stärka djurskyddslagstiftningen.

Jag ställer en rak fråga som jag vill ha svar på både från jordbruksministern och från Sven-Erik Sjöstrand: Kommer det att i er framtid vara okej att sälja och köpa djur? Den frågan kan man svara ja eller nej på. Det skulle vara bra för mig att få ett besked.

Anf. 32 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det känns som om vi är på väg in i en otroligt stor etisk debatt. Vi har haft ett rådslag i mitt parti här under det gångna året om djuretik och livsmedelsproduktion. Det är ett fantastiskt spännande arbete. Vi har tittat tillbaka i historien och vi har studerat filosofi.

Vi kan konstatera att människan har haft djuren i sin tjänst under en mycket lång historia. I dag har vi en relation till lantbrukets djur som gör att vi köper och säljer djur. Vi har i vår kultur accepterat att vi äter kött. Jag har ingen ambition att ha någon annan uppfattning. Detta är en del i vår kultur. Om man som enskild medborgare sedan har en annan uppfattning kan man förstås välja bort detta. Hur det sedan ser ut om 10 000 år vet inte jag. Sådana här värderingar förändras över tiden.

Avslutningsvis vill jag säga att jag tänker gå vidare med kraft och försöka bilda opinion för att komma till rätta med de långa djurtransporterna. Vi har flera medlemsländer med oss. Det är Sverige, Danmark, Tyskland och Luxemburg som bildar en grupp som tycker likadant. Jag känner att det är en styrka att ha kolleger vid min sida. Jag ska också försöka att övertyga andra kolleger.

Jag är väldigt glad över det här första steget som vi har tagit. Just det problem som Sven-Erik Sjöstrand tar upp om att djur dör i fordonen på grund av fel temperatur kommer vi nu att kunna hantera med den förordning som ministerrådet har beslutat om. Den omfattar bland annat regler om ventilation.

Anf. 33 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Först ska jag säga till Bengt-Anders Johansson att jag tycker att man ska försöka att minimera djurtransporterna. Jag tror inte att de är bra. Många djur upplever stress, rädsla och allt möjligt. Jag tror inte heller att köttet blir så bra om djur transporteras för länge. Det kommer nog alltid att vara så att vi köper och säljer djur, men då tycker jag att det ska vara en bra lagstiftning. Man ska också ha respekt för dem som är vegetarianer och dem som har en annan syn, precis som jordbruksministern säger. Det är viktigt.

Jag tror också att man ska sträva efter ett lokalt perspektiv med slakterier på nära håll i landet. Jag tror att det är ganska bra att man har gårdsslakterier och så vidare.

Vad jag vet har EU-parlamentet vid flera tillfällen beslutat att djurtransporter inte ska få pågå längre än åtta timmar. Det tycker jag är ganska bra, men parlamentets beslut är ju enbart rådgivande. Jag vet egentligen inte varför det är så. Jag kan bara konstatera att många av ministrarna från ett flertal länder har struntat i den här rekommendation för att skydda sin inhemska industri. Det gäller länder i södra Europa.

Jag välkomnar naturligtvis att jordbruksministern fortsätter att med kraft driva de här frågorna. Det här nya förslaget innebär vissa förbättringar. Jag tror också att ministern gjorde helt rätt genom att lägga ned rösten. Det är bra att tillsynen och kontrollen blir bättre. Vi får ändå vissa reella förbättringar när det gäller djurskyddet.

Det är också bra att Sverige fick med en klausul om att medlemsstater får ha strängare regler för transporter inom det egna landet. Det är bra att Sverige, Tyskland och Luxemburg lämnade en röstförklaring så att reglerna om transporttiderna och utrymmeskraven kan åtgärdas så fort som möjligt. Det är väldigt bra.

Anf. 34 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Sven-Erik Sjöstrand sammanfattade så bra vad som nu är beslutat. Jag tänker inte upprepa det. Jag vill bara säga att jag kommer att fortsätta att driva att vi inte ska ha längre djurtransporter än åtta timmar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:148 om kvinnors skyddsbehov

Anf. 35 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Anne-Marie Ekström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att riktlinjerna för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov följs i större utsträckning än vad som görs i dag.

Kvinnors särskilt utsatta situation i asylprocessen har sedan länge uppmärksammats av regeringen. Bland annat infördes redan 1997 en särskild skyddsgrund i utlänningslagen som ger asylsökande möjlighet att stanna i Sverige om de känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön och sexuell läggning. En utredning har även på regeringens uppdrag föreslagit författningsändringar som är nödvändiga för att personer som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning ska kunna betraktas som flyktingar enligt 1951 års Genèvekonvention.

Utlänningslagstiftningen är i sak könsneutral, det vill säga i lika grad anpassad till män som kvinnor. Utlänningsmyndigheterna är även skyldiga att tillämpa övriga regler och styrinstrument som ger skydd för kvinnor i asylprocessen, till exempel sekretesslagen.

För att ytterligare öka medvetandet om den speciella problematik som kvinnor kan ha i asylprocessen har Migrationsverket på regeringens uppdrag utarbetat riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov. Detta är alltså ett komplement till övriga regler och styrinstrument.

Riktlinjerna understryker att sekretessaspekterna är en av de viktigaste frågorna under asylutredningen. Känsliga aspekterna vid könsrelaterade övergrepp måste även beaktas vid utformningen av beslutsskäl och vid delgivningen av beslutet.

Verket redovisade förra året, också på regeringens uppdrag, hur genomförandet av riktlinjerna har skett och ska bedrivas framöver. Av denna redovisning framgår i korthet att all personal vid utlänningsmyndigheterna har tillgång till riktlinjerna och att ett kontinuerligt arbete pågår för att stärka skyddet för kvinnorna i asylprocessen i enlighet med riktlinjerna.

Frågor som berör kvinnors skyddsbehov kommer även i fortsättningen att vara högt prioriterade av myndigheterna och regeringen. Jag anser att det är viktigt att Migrationsverkets arbete med att genomföra riktlinjerna om kvinnors skyddsbehov i asylprocessen fullföljs. Regeringen kommer även fortsättningsvis att noga följa hur myndigheterna arbetar med frågan om kvinnors asylskäl.

Anf. 36 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar migrationsministern för svaret, men jag kan inte påstå att jag är nöjd med det. Som vanligt är det bara ord och inga konkreta åtgärder som ministern kan prestera.

Vad hjälper det att säga att man uppmärksammar kvinnors särskilt utsatta situation i asylprocessen om man inte samtidigt gör något åt det?

Vad hjälper det att stifta nya lagar om de som redan finns inte följs? Det finns i dag möjlighet, precis som migrationsministern anför, att ge uppehållstillstånd till skyddsbehövande som förföljs på grund av kön, men mycket få tillstånd beviljas. Under 2003 var det endast 17 fall.

Vad hjälper det att regeringen ger Migrationsverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov om regeringen inte samtidigt säger till Migrationsverket att de ska följa riktlinjerna? Att ha tillgång till riktlinjer är inte samma sak som att följa dem. Borde inte arbetet med att genomföra riktlinjerna varit slutfört nu?

Herr talman! Riktlinjerna handlar om hur kvinnor ska behandlas i asylprocessen. Man ska ha rätt till kvinnlig tolk och advokat, rätt att höras enskilt och rätt till sekretess även gentemot sin egen man. Men Migrationsverket bryter mot detta. Det finns många exempel.

Vi kan ta exemplet med den bosniska kvinna som blivit våldtagen och får en serbisk manlig tolk. Det är inte konstigt att hon inte berättar hela historien från början. När hon sedan träffar någon som hon litar på och vågar berätta sitt livs historia är hon inte trovärdig enligt Migrationsverkets uppfattning. Valet av tolk har stor betydelse för utredningens resultat. Det står i riktlinjerna. Det är viktigt med en kunnig tolk med bred kulturkompetens. Hur rimmar det med att anlita en manlig tolk som dessutom betraktas som fiende?

Herr talman! Jag vet att ministern inte kan kommentera ett enskilt fall, men hur kan det bli så att en kvinna som utsatts för våldtäkt i sitt hemland inte får hålla den hemlig för sin man? I kvinnans hemland betraktas våldtäkt som en skam, varför hennes man lämnar henne. I riktlinjerna står det att sekretess är en av de viktigaste frågorna under asylutredningen. Det har även migrationsministern sagt. När det sedan också kommer fram till kvinnans familj att hon råkat ut för en våldtäkt innebär det att hon riskerar att bli utsatt för hedersmord. Trots detta ska kvinnan avvisas.

I riktlinjerna står att ensamstående kvinnor, eventuellt med minderåriga barn, kan vara mer utsatta och mer sårbara än andra. Kvinnor som saknar anhöriga blir mycket utsatta i vissa länder. Ensamstående kvinnor stöts många gånger ut ur samhället, och deras enda möjlighet till försörjning kan vara prostitution.

Många kvinnor blir utsatta slumpmässigt beroende på var de bor eller om de tillhör någon minoritet. Det står i riktlinjerna. Det står där också att det kan vara svårt att bedöma om en kvinna kommer att bli förföljd när hon återvänder hem. Därför måste de som arbetar med asylsökande kvinnor ha en god kunskap om det land som kvinnan kommer ifrån. I många länder riskerar kvinnor som kommer från landsbygden i större utsträckning än andra att bli utsatta.

Varför avvisas då kvinnor utan att man kontrollerar hur det ser ut i landet för just den enskilda kvinna som ska avvisas? Eller vet man det utan att bry sig?

Anf. 37 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Kvinnors asylskäl är en väldigt viktig fråga, och jag är mycket glad för att Anne-Marie Ekström lyfter fram den. Anne-Marie Ekströms fråga i dag har ett väldigt viktigt principiellt innehåll.

Jag brukar ibland säga att Genèvekonventionen skrevs av män för män. Det är ju så att i Genèvekonventionen som den är uttryckt är en flykting på något sätt en man. Man hade för 50 år sedan inte riktigt kunskapen om att just kvinnors asylskäl kunde se annorlunda ut än för män. Men på 50 år har våra kunskaper och erfarenheter om vad könsrelaterat

våld innebär ökat betydligt. Det kan handla om hedersmord, om hedersrelaterat våld, om systematiska våldtäkter som vapen i väpnade konflikter och om könsstämpning. Det betyder att kvinnors asylskäl kan se helt annorlunda ut än mäns asylskäl. Det var också skälet till att man lade till en skyddsgrund när utlänningslagen förändrades 1997.

Just för att utveckla detta med kunskaper och attityder gav regeringen också Migrationsverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för hur man skulle utreda och även bedöma kvinnors asylskäl. Dessa riktlinjer är väldigt viktiga, och de finns tillgängliga hos alla inom Migrationsverket. De innefattar till exempel att man ska uppmärksamma kvinnors asylskäl väldigt tydligt i asylprocessen.

Det handlar också om att försöka hitta metoder för att kvinnor ska kunna känna förtroende för asylprocessen och att kvinnor själva får välja om de vill ha ett kvinnligt eller ett manligt ombud, om man vill ha en kvinnlig eller en manlig tolk och så vidare. Man ska ge kvinnan en sådan möjlighet, men det måste vara kvinnan själv som står för valet.

Denna fråga innehåller väldigt många olika delar. Anne-Marie Ekström frågar: Vad beror det på att arbetet med de här riktlinjerna inte är slutfört? Jag tror faktiskt att det arbetet aldrig någonsin kommer att slutföras. Jag tror att det väldigt mycket handlar om attityder, om kunskaper, om perspektiv och om att man måste sätta sig in i kvinnors situation. Det är en process som ständigt och jämt måste vara levande. Migrationsverket får ständigt nya handläggare och beslutsfattare som måste komma in i den här processen. Jag tror alltså att man knappast någonsin kommer att helt kunna lägga bakom sig att riktlinjerna är genomförda utan det är någonting som under väldigt lång tid måste leva i verket.

Anf. 38 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det är glädjande att migrationsministern har börjat inse vad det är fråga om, men det är fortfarande bara ord. Jag kan inte förstå varför vi ska offra kvinnor medan man byter handläggare på Migrationsverket. Har man infört riktlinjer är det självklart att man måste få ut dem i processen, bland personal och så vidare, men varför man ska offra kvinnor för att man byter personal på Migrationsverket kan jag inte förstå.

Jag avslutade mitt förra inlägg med frågan om landkunskap. I riktlinjerna hänvisar man till det dokumentationssystem som finns om olika länder och som utgör en bred, djup och uppdaterad kunskapsbank. Där kan även specifika sakuppgifter om kvinnorna av värde för utredarna finnas. Men några sidor längre fram står det att den allmänna landrapporteringen dock kan sakna mer djupgående analyser rörande just kvinnors specifika situation.

Slår man upp den rapport om Migrationsverket som Riksrevisionen nyligen har gjort och där för övrigt Migrationsverket får svidande kritik, finner man att landinformationssystemet, som kallas lifo, inte alls är så djupt, brett och uppdaterat. Tvärtom är endast ett tjugotal länder inlagda i landinformationssystemet medan det år 2003 kom asylsökande från 120 olika länder.

Det står också att handläggarna får kunskaper på annat håll om olika länder och får en bra länderkunskap, men precis som migrationsministern sade håller man ständigt och jämt på med att byta personal på Migrationsverket, och då försvinner landkunskapen där.

Herr talman! En annan kritik som kommer fram i Riksrevisionens rapport är att Migrationsverket aldrig följer upp vad som händer med dem som avvisas. När ska man börja göra det? Det är särskilt kvinnor som drabbas i dessa fall.

Herr talman! Med tanke på Barbro Holmbergs svar på min interpellation kan man tro att hon aldrig läst ett beslut från Migrationsverket eller Utlänningsnämnden. Det framkommer att migrationsministern vet vad som står i riktlinjerna, men beslutet stämmer kanske inte överens med detta. Jag ska ge ett exempel.

En familj bestående av en mamma med två barn i tonåren har konverterat till kristendomen. Kvinnan har blivit våldtagen av hemlandets polis och har hotats med hedersmord. Hemlandet är Turkiet. Så här skriver Migrationsverket:

Migrationsverket finner att de eventuella hot och de trakasserier familjen tror att de kommer att bli utsatta för, på grund av sin etnicitet, utlandsvistelse eller konvertering är att betrakta som brott enligt turkisk lag. Huvudprincipen måste vara att om en person känner sig hotad ska den lokala polismyndigheten kontaktas. Om familjen inte kan återvända till sin hemort kan de bosätta sig på annan ort i hemlandet.

Här bryter man mot flera av riktlinjerna. Man skriver om "eventuella hot" som familjen "tror" att den kommer att utsättas för. I motivuttalanden till den svenska asyllagstiftningen framhålls vikten av att beviskraven inte ställs för högt. Särskilt gäller det i fråga om kvinnor.

Vad gäller hänvisningen till att kontakta den lokala polismyndigheten och att bosätta sig på annan ort står det i riktlinjerna att möjligheter till internt flyktalternativ ibland finns. Det betyder att man inte kan återvända till sin hemby. Men det är svårare för en kvinna att göra det. Som tidigare nämnts har en ensam kvinna ingen chans, och det ska man beakta när beslut fattas.

I riktlinjerna står det också att det kan vara svårt att få skydd mot övergrepp av hemlandets myndigheter. Hur realistiskt är det att söka hjälp hos samma polis som kvinnan har blivit våldtagen av?

När ska migrationsministern mer aktivt börja se till att Migrationsverket följer sina riktlinjer?

Anf. 39 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Anne-Marie Ekström frågar varför man ska offra kvinnor när man byter personal. Jag vet inte om det är medvetet eller omedvetet som Anne-Marie Ekström missförstått vad jag sade. Riktlinjerna innehåller väldigt många olika saker. En del är väldigt handfasta saker som ska genomföras och som mera gäller beslut som måste fattas och rutiner som måste ändras. Det handlar till exempel om närvaro av beslutsfattare när det gäller utredningar av kvinnor.

Det gäller också något som också Anne-Marie Ekström tar upp i sin interpellation, nämligen sekretessfrågor. Sådana ska beaktas vid utformningen av beslutsmotiveringar och även när man delger beslut. Att om kvinnan inte vill det röja för hela familjen till exempel att hon har blivit

utsatt för en våldtäkt är definitivt ett brott mot riktlinjerna. Det är också ett brott mot sekretesslagen. Sådana hårddata, om man säger så, finns i riktlinjerna.

Det finns andra saker som måste vara levande hela tiden. Det handlar om attityder, förhållningssätt, inte bara om kunskaper om riktlinjerna. Det handlar om djupare kunskaper om vad kvinnors asylskäl egentligen kan handla om.

Som Anne-Marie Ekström mycket väl känner till vet man angående sådant som kvinnor kan drabbas av, könsrelaterat våld som till exempel systematiska våldtäkter i väpnade konflikter eller könsstympning, att kvinnor känner en enorm både skuld och skam. De tar på sig egen skuld för det som har hänt. Jag letade i min bokhylla i går kväll inför den här interpellationen efter Slavenka Drakulics bok. Kanske Anne-Marie Ekström har läst den. Den heter *Som om jag inte vore där*. Hon beskriver så oerhört tydligt och inkännande just den skam som kvinnor känner. Hon har gjort en intervju med en kvinna som systematiskt våldtogs under kriget i Bosnien.

Det här är något som man inte bara kan läsa i en riktlinje utan som man måste införliva i sig själv som handläggare och beslutsfattare på Migrationsverket. Det är något som måste vara levande. Om det kommer nya beslutsfattare måste den diskussionen, kunskapsförmedlingen och attityden också införlivas hos nya beslutsfattare. Gamla beslutsfattare måste vara med och stödja nya i den processen.

Anf. 40 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det som jag läste upp tidigare ur riktlinjerna står under en punkt som heter Viktigare bedömningsaspekter. Det måste väl innebära att man ska ta hänsyn till de punkterna när man fattar ett beslut. Det andra som Barbro Holmberg sade är också viktigt för hur själva processen ska se ut. Men det som till syvende och sist avgör om en person får stanna eller inte är ju vilka bedömningar man gör, vilka skäl som finns. Det som jag läste upp i mitt tidigare anförande finns ju under en sådan punkt.

Jag blir väldigt orolig när Barbro Holmberg hela tiden gömmer sig bakom att man inte har kunskapen och att man måste vidarebefordra den till nya anställda på Migrationsverket. Hur kan migrationsministern påverka att man inte får en sådan här personalomsättning på Migrationsverket? Jag vidhåller: Varför ska man offra kvinnor, och även andra asylsökande för den delen, på grund av att den personal som jobbar på Migrationsverket inte har fullständig kompetens? Det tycker jag är oerhört orättssäkert.

Till slut vill jag särskilt påpeka att kvinnors asylskäl måste tas på större allvar. Riktlinjerna måste användas. Regeringen är ansvarig för Migrationsverket, alltså för att riktlinjerna följs. Tänker Barbro Holmberg bidra till detta?

Anf. 41 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Migrationsverket gör väldigt mycket när det gäller att arbeta med riktlinjerna och utbildning. Det handlar om två saker. Det ena handlar om att skapa en medvetenhet och kunskap i hela verket, alltså en

generell kunskap. För det har man utbildningar tillsammans med UNHCR och Kvinnoforum etcetera.

Man behöver också en spetskompetens på verket. Det har man. Man behöver särskilda handläggare. Man behöver också samordningsgrupper för genusrelaterade frågor. Det har man.

Eftersom jag är minister arbetar jag övergripande med lagstiftning. Jag arbetar just nu med att gå vidare i att utveckla lagstiftningen så att kvinnors asylskäl också ska bli flyktinggrundande, det vill säga flykting-skäl. Det är ett arbete som måste följas, och ska följas, av kompetensutveckling och utbildning i Migrationsverket. Det tänker jag också se till att vidarebefordra till Migrationsverket i regleringsbrev och på annat sätt för att se till att man vidareutvecklar denna kunskap på Migrationsverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:43
3 december

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2004/05:190 om flyktingpolitik

Anf. 42 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Torsten Lindström har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att staten ska ta sitt ansvar i förhållande till kommuner där asylsökande vistas. Frågan ställs bland annat mot bakgrund av att många asylsökande, enligt Torsten Lindström, vistas långa tider i kommunerna på grund av otillräckliga resurser till utlänningsmyndigheterna och en bristfällig asylprocess.

Regeringen har ett ansvar för att asylprocessen är tydlig och rättssäker där det individuella behovet av skydd står i centrum. Korta handläggningstider är av stor vikt både av humanitära och ekonomiska skäl. Beslutskapaciteten hos både Migrationsverket och Utlänningsnämnden har förstärkts. Jag är väl medveten om det ansvar som kommunerna har och de viktiga insatser som många kommuner gör inom asylmottagandet. Detta har jag också vid flera tillfällen betonat i riksdagen.

Kommunerna får i dag viss statlig ersättning för mottagande av asylsökande. Regeringen har i budgetpropositionen för år 2005 föreslagit att kommunerna även nästa år ska få ersättning för socialtjänstens utredningar avseende ensamkommande asylsökande barn. Vidare har regeringen för avsikt att under våren 2005 presentera förslag till förändringar av mottagandet av de ensamkommande barnen.

Landstingen får statlig ersättning för viss hälso- och sjukvård till asylsökande. Regeringen beslutade den 30 september 2004 att godkänna att en ny överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet ska gälla från och med den 1 januari 2005. Överenskommelsen innebär ökad statlig ersättning till landstingen.

I budgetpropositionen för 2005 föreslås vidare att statsbidragen generellt till kommuner och landsting ökar med 12,4 miljarder kronor mellan åren 2004 och 2005.

De långa handläggningstiderna kan dock inte enbart lösas med mer resurser. Regeringen har därför föreslagit flera åtgärder för att förbättra asylprocessen, för att öka effektiviteten i beslutsfattandet och för att öka rättssäkerheten.

I början av året lade regeringen fram ett program för att stärka rätts-säkerheten i första instans, det vill säga prövningen hos Migrationsverket. Regeringen har också lämnat förslag om att ta bort möjligheten till ny ansökan efter slutligt överklagande i syfte att effektivisera asylprocessen. För att minska de brister som förekommer med det egna boendet har regeringen också lämnat förslag om att asylsökande och utlänningar med tillfälligt skydd som väljer att ordna sitt boende på egen hand inte längre ska få bostadsersättning.

Samarbetet mellan stat och kommun är mycket viktigt för ett väl fungerande mottagande av asylsökande. De åtgärder som regeringen vidtagit och har för avsikt att vidta syftar till att förbättra och göra asylprocessen tydligare och mer effektiv. Jag förutsätter därmed att situationen för de kommuner där asylsökande vistas kommer att förbättras.

Anf. 43 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Allra först vill jag tacka statsrådet för svaret på min interpellation, även om svaret i högsta grad saknade substans.

Sverige ska föra en human och generös flyktingpolitik där empatin är utgångspunkten. Ingen människa borde få lämna Sverige med fruktan för liv och hälsa. Alla som söker sig hit ska kunna vara säkra på att få sina skäl – om de har rätt att stanna eller inte – prövade på ett sakligt och rättvis sätt.

I dag känner många asylsökande, tillsammans med engagerade människor i olika organisationer, maktlöshet och djup misstro mot rättssamhällets förmåga att hantera asylprocessen. Praxis har de senaste åren blivit alltmer restriktiv. Otillräckliga resurser och en bristfällig asylprocess har tillåtit ärendebäret att växa.

Det borde för varje anhängare av en human flyktingpolitik, där vårt land tar sitt ansvar för medmänniskor i nöd, vara självklart att lokala initiativ och god integration i det närsamhälle där flyktingarna vistas ska uppmuntras och på alla sätt främjas.

Det civila samhället med frivilliga och lokala aktivister i kommun och näringsliv ska uppmuntras att främja möten mellan människor så att vi kan gå från den passiva socialdemokratiska integrationspolitik som misslyckats till en aktiv mångfaldspolitik.

Till följd av både asylsökandes upplevelser från hemländer och det trauma som utdragna asylprocesser kan innebära blir många sökande, både barn och vuxna, sjuka. Kostnaderna för detta drabbar på ett orimligt sätt kommunen där den asylsökande vistas, eftersom en kommun aldrig kan komma ifrån ansvaret och tvingas omhänderta människor för olika former av psykiatrisk vård. Utöver det stora mänskliga lidandet får kommunerna inte täckning för kostnaderna utan ett komplicerat återsökningsförfarande hos Migrationsverket. Det är först på senare tid – efter att verket förlorat i flera instanser – som verket börjat behandla kommuners krav på ett mer seriöst sätt.

Herr talman! Alla barn som vistas i Sverige ska ha samma rättigheter och möjlighet till en bra utbildning med barnet i centrum. Det kräver också FN:s barnkonvention. Trots det får inte kommunerna full kompensation av staten för kostnaden för skolundervisning för asylsökande barn.

Det visar sig nu också att när allt detta vägs samman meddelar kommuner staten att de inte längre kan härbärgera en flyktingförläggning på grund av de avsevärda kostnader som den medför. Det hotar solidariteten i vårt land, och det hotar en medmänsklig generös flyktingpolitik med empati som utgångspunkt.

Det politiska ansvaret för allt detta ligger på statsrådet Barbro Holmberg. Tyvärr hörde jag inget konkret om kärnfrågan i svaret, inget som tyder på att ministern ens skulle ha uppfattat problematiken.

Barbro Holmberg hänvisar i stället till en allmän kommunpolitik i budgetpropositionen. Solen lyser tydligen på både ond och god på ministrernas himmel. Det allmänna statsbidraget kommer ju både till kommuner med de bekymmer som jag beskrivit och till alla andra kommuner. Det löser inte problemet med att vissa kommuner är extra utsatta. Rimligen borde staten ge direkt ersättning till de kommuner som har kostnader. Kanske är det så att de allmänna kommunpengarna likt grisen Särimner kommer att slaktas och av s-märkta ministrar användas om och om igen till lite av varje efter behag för att bemöta både det ena och det andra. Det kommer inte att lösa problemen. Därmed drabbas ytterst de asylsökande.

Min fråga till statsrådet är därför: Är regeringen beredd att se över bestämmelserna om ersättning till kommunerna så att staten tar sitt ansvar?

Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att samarbetet mellan stat och kommun fungerar när det gäller flyktingmottagandet. Jag förstår den oro som uttrycks. När det gäller flyktingmottagandet bygger egentligen allt på den solidaritet och det engagemang och den kompetens som finns i kommunerna. Det är kommunerna som ger mottagandet ett verkligt innehåll. Det är kommunerna som ordnar skola för barnen.

Jag är helt enig med interpellanten om att alla asylsökande barn ska ha samma rätt till skola som barn som är bosatta i Sverige. Där går Sverige före många andra länder. Vi har genomfört en sådan lagstiftning.

Det är naturligtvis kommunerna som organiserar och ser till att barnen får skola. Det är kommunerna som ser till att asylsökande har någonstans att bo. Det är också kommunerna och landstingskommunerna som kallar asylsökande och ser till att de får hälsoundersökningar.

Jag har många gånger här i kammaren sagt att Sveriges kommuner verkligen gör storverk när det gäller mottagandet av asylsökande. Sveriges kommuner har också väldigt höga ambitionsnivåer när det gäller mottagandet. Den kritik och den oro som kommer från kommunerna tar jag på mycket stort allvar.

När det gäller ersättningarna har mycket gjorts. Jag vill återigen nämna att det är många saker som har förändrats. Vi följer detta oerhört noga.

Pengar har tillförts. Schablonerna till landstingen till exempel höjdes ganska rejält genom ett avtal mellan staten och Landstingsförbundet för inte så väldigt länge sedan. I den överenskommelsen bestämdes också att ersättning ska utgå även när barn och föräldrar tas om hand för gemensam vård. Tidigare var det så att om man bestämde sig för att barn och

föräldrar skulle vårdas tillsammans fick kommunerna och lanstingen ersättning för vård av barnen men inte för vård av föräldrarna.

Allt sådant har man nu rättat till. Kommunerna får nu ersättning för det.

Ytterligare kritik som har kommit fram gäller socialtjänstens utredningar bland annat av ensamkommande barn. Kommunerna måste lägga ned mycket arbete på att utreda var barnen ska bo, hur de mår och om de ska bo i familjehem eller i särskilda barn- och ungdomsenheter. De måste också ordna gode män. Det är ganska stora utredningar som har visat sig vara kostsamma.

Regeringen har anslagit särskilda pengar för att kunna ersätta kommunerna för det stora arbetet.

När det gäller ensamkommande barn ser vi just nu över frågan om det totala ansvaret för ensamkommande barn. En utredning kommer inom kort att föreslå olika lösningar på det.

Anf. 45 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Det är ju glädjande att statsrådet förstår oron, men det hjälper inte. Det hjälper inte ett dugg i de kommuner där man i dag funderar: Ska vi få kompensation för skolkostnaderna? Ska vi få kompensation för socialtjänstens utredningar? Ska vi få kompensation för omhändertaganden? Återsökningsförfarandet gentemot Migrationsverket är så komplicerat.

Det hjälper inte att vara förstående, även om det är ett första steg. Det måste bli ett slut på passiviteten och bli en verklig förändring.

Flyktingpolitiken är en nationell fråga. Det är inte rimligt att en kommun ska behöva bedöma om man ska satsa på de egna barnen eller på de asylsökande barnen. Självklart ska alla barn i Sverige ha samma rättigheter. Självklart ska alla ha samma möjligheter. Det borde inte vara skillnad på barn och barn. Det ska vara en fullständig statlig kompensation för det extra åtagande som en kommun gör när den tar på sig att ta hand om asylsökande barn. Det är ju grundbulten i en solidarisk och folkligt förankrad flyktingpolitik som är generös och utgår från empati.

Herr talman! Statsrådet Barbro Holmberg har i flera frågesvar sagt ungefär det hon säger i kammaren i dag. Det har hetat att regeringen följer utvecklingen. Det har hetat att regeringen mycket noggrant ska vara medveten om de utmaningar som finns. Det hjälper inte. Inte ens i dag uppfattar jag att jag får ett klart svar från ministern. Kommer ersättningsbestämmelserna och systemet att ses över?

Det riktigt bekymmersamma med svaret – eller snarare bristen på svar – är att om inte detta får sin lösning riskerar vi att det uppstår en brist på asylplatser när kommunerna upptäcker att man inte fixar detta, utan säger att man tyvärr inte kan ha någon flyktingförläggning.

Ännu värre är att solidariteten och den folkliga förankringen i flyktingpolitiken hotas. Det finns risk för att detta blir en exploateringsgrund för främlingsfientliga krafter. Det kan jag inte tänka mig att vare sig Barbro Holmberg eller jag vill ha. Det är därför det är så viktigt att det blir en lösning.

Sedan har det också, herr talman, då och då framförts att kommuner ska vara glada över att få ha flyktingar därför att det ger hyresintäkter och annat. Det uppfattar jag som ett mycket cyniskt förhållningssätt. Det

är bättre att se till hur vi skapar ett bra samhälle med mångfald, där de asylsökande får känna sig trygga, har samma rättigheter som alla andra och även får en snabb process.

Herr talman! Riksrevisionen har i rapporten *Snabbare asylprövning* också riktat hård kritik mot den nuvarande ordningen. Den betecknas som inte tillräckligt flexibel, inte tillräckligt effektiv och inte kvalitets-säkrad. Det här är en oerhört hård kritik, och Barbro Holmberg måste både som statsråd och som tidigare generaldirektör för Migrationsverket vara väl medveten om detta och ha ett ansvar för att det faktiskt blir en förändring.

Jag vet också att Barbro Holmberg flera gånger har besökt min hemkommun Halstahammar och känner till de svårigheter som finns där. Då borde ministern också agera och inte bara reagera. Ministern borde kunna bättre, eller är det så illa att hon inte vill?

Herr talman! Ett rakt och tydligt svar på hur regeringen tänker sig att se över ersättningsbestämmelserna, hur regeringen tänker se till att asylprocessen fungerar väl ute i kommunerna och att lokala initiativ tas väl till vara så att vi slår vakt om en solidarisk och folkligt förankrad flyktingpolitik är vad jag frågar efter från statsrådet i dag.

Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag är helt enig med Torsten Lindström om att det är väldigt viktigt att flyktingmottagandet fungerar och att stat och kommun har ett fungerande samarbete just av det skäl som Torsten Lindström också pekar på. Annars kan det finnas risk för att det folkliga stödet för hela politiken börjar svikta. Så det är en oerhört viktig fråga.

Sedan brukar inte jag anklagas för att inte agera, tvärtom, höll jag på att säga. Jag tycker att det är väldigt viktigt att se till helheten. Jag tror inte att pengar räcker när det gäller att få flyktingmottagandet att fungera. Vi måste också göra väldigt viktiga strukturella förändringar så att kommunerna får en ordentlig möjlighet att planera sitt flyktingmottagande.

Vi vet att många storstadskommuner går på knäna just av det skälet att väldigt många, 50 %, av de asylsökande som kommer till Sverige väljer så kallat eget boende, vilket egentligen är ett inneboende. Det kan för en kommun betyda att plötsligt, från en dag till en annan, är det en hel skolklass eller kanske två skolklasser som behöver skola, och kommunerna har väldigt svårt att planera ett sådant flyktingmottagande.

Det är ett skäl till att regeringen har föreslagit att bidraget, stimulansen, till valet att vara inneboende hos släktingar och landsmän ska tas bort. Ett annat skäl är att vi ser att inneboende faktiskt leder till mycket svåra problem för de asylsökande. Det leder dels till utnyttjande av människor, dels till väldigt svåra sociala problem, inte minst för barnen. Det är en mycket viktig strukturell insats som regeringen har lämnat förslag om som ligger på riksdagens bord. Det skulle betyda oerhört mycket för kommunerna.

En annan viktig sak, som Torsten Lindström säkert känner till, är att avskaffa möjligheten till ny ansökan som gör att vi faktiskt också får ett slut på processen. Jag tror att en del av kommunernas problem är just att människor blir kvar i själva mottagningssystemet under så oerhört lång tid. Det betyder att man inte riktigt kan börja ordentligt med integrations-

Prot. 2004/05:43
3 december

*Svar på
interpellationer*

insatser utan människor blir kvar i mottagningssystemet och mår sämre och sämre.

Jag menar att det är väldigt många insatser som måste göras för att vi ska få ett riktigt fungerande flyktingmottagande i Sverige.

Anf. 47 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Barbro Holmberg talar om olika propositioner och förslag. Sanningen är att Barbro Holmberg knappt har fått majoritet för någon av dessa i riksdagen. Det är bekymmersamt att den socialdemokratiska regeringen är så ensam i flyktingpolitiken, att den inte följer riksdagsmajoritetens utslag. Till och med inom ramen för den annars så följsamma vänsterkartellen och stödpartierna är Socialdemokraterna ensamma. En ekande röst.

Kanske vore det lämpligt, herr talman, om Barbro Holmberg började fundera över hur regeringen ska följa riksdagsmajoritetens vilja i flyktingpolitiken, så att vi får en ny inriktning som också har förutsättningar att vara folkligt förankrad.

Ensamkommande flyktingbarn talade Barbro Holmberg om. Det var ju ett inpass som heter duga. Härtill är jag nödd och tvungen, hade ministern kunnat tillägga, i likhet med biskop Brask för många år sedan några meter härifrån. Så sent som i onsdags, som så ofta, fick ju Socialdemokraterna se att man förlorade en omröstning här i riksdagen och fick uppdraget av riksdagen att skyndsamt återkomma med förslag. Till och med inom vänsterkartellen är Socialdemokraterna ensamma.

Bortsett från detta, herr talman, återkommer jag till min grundfråga om ersättningsförordningen. Är det rimligt att kommunerna tvingas in i ett så komplicerat återsökningsförfarande om man samtidigt anser att flyktingpolitiken är en statlig angelägenhet som inte ska vara avhängigt ett lokalt kommunfullmäktiges beslut? Regeringen har ett ansvar för att den flyktingpolitik som riksdagen lägger fast verkligen förankras och förverkligas. Då är det angeläget att kommunerna får ersättning för sina kostnader. Barbro Holmberg har som minister möjlighet att se över ersättningsförordningen och se till att den fungerar så att vi kan slå vakt om en god, generös och empatisk flyktingpolitik. Vill statsrådet göra det?

Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Torsten Lindströms parti vill uppenbarligen lösa alla problem genom ökade resurser. Jag har också sett i budgeten att om man har ökade resurser så kommer man att spara resurser åt andra hållet eftersom kostnaderna i mottagningssystemet kommer att minska. Det är, som sagt, en ekvation som inte går ihop. Därför att vi har ett system som i grunden inte fungerar.

Det är klart att regeringen, med ansvar för politiken, måste se vad det är för problem som finns, vad det finns för lösningar på de problemen och lägga fram förslagen till riksdagen. Sedan är det naturligtvis upp till riksdagen att fatta beslut i olika frågor.

Men om man vill göra någonting åt handläggningstiderna, om man vill göra någonting åt de långa, utdragna processerna skulle jag bara vilja uppmärksamma Torsten Lindström på att det finns en chans nästa vecka.

Anf. 49 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Ulla Hoffmann har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att svenska myndigheter ska följa internationell praxis vad gäller beviljandet av uppehållstillstånd för asylsökande, och för att Sverige ska ta sitt ansvar för världens flyktingströmmar.

Grunderna för den svenska asylrätten är 1951 års Genèvekonvention om flyktingars rättsliga ställning. Sveriges definition av flyktinggrunderna, som de kommer till uttryck i utlänningslagen, överensstämmer med den i flyktingkonventionen. Till stöd för tolkningen finns FN:s flyktingkommissaries, UNHCR:s, handbok och riktlinjer.

I Sverige beviljas dessutom förföljda personer flyktingskap även om det är andra aktörer än staten som utövar förföljelse. Det innebär att Sveriges definition av flyktingskap är vidare än Genèvekonventionens. Regeringen tillsatte också en utredning 2002 (dir. 2002:49) för att föreslå de författningsändringar som är nödvändiga för att de personer som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning ska kunna betraktas som flyktingar. Utredningen lämnade sitt betänkande (SOU 2004:31) den 1 mars 2004, och detta bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det är inte bara flyktingar som får skydd i Sverige om de söker asyl här. Även personer som inte uppfyller kriterierna för flyktingskap, så kallade skyddsbehövande i övrigt, kan beviljas uppehållstillstånd här. Som Ulla Hoffmann vet har de svenska myndigheterna också beviljat stora grupper asylsökande permanenta uppehållstillstånd på grund av att situationen i deras hemländer varit sådan att det skulle te sig inhumant att tvinga dem tillbaka dit.

Svaret på Ulla Hoffmanns första fråga är därför att den svenska asyl-
lagstiftningen och svenska myndigheters praxis följer internationell rätt när det gäller att ge asylsökande uppehållstillstånd.

Samtidigt är regeringen medveten om att tillgänglig statistik i jämförbara länder tyder på att vi har en låg andel som beviljas just flyktingstatus sett till antalet personer som söker asyl totalt. Frågan är mycket komplex, och de statistiska underlagen är inte alltid jämförbara mellan länderna utan en fördjupad analys krävs för att korrekta slutsatser ska kunna dras. På grund av detta har regeringen i september i år uppdragit åt en utredare (dir. 2004:114) att särskilt undersöka hur svensk praxis förhåller sig till jämförbara staters vad gäller hur stor andel som beviljas skyddsstatus och orsakerna till eventuella skillnader.

Sverige tar ett stort ansvar för världens flyktingströmmar, inte minst om man ser till vår storlek och vårt läge i världen. Sett till folkmängden är Sverige det land i den industrialiserade världen, efter Schweiz, som låter flest asylsökande stanna. Men den helt övervägande delen av världens flyktingar är, och kommer att förbli, i närområdet kring de länder de flyr ifrån. Vid sidan av det nationella flyktingmottagandet är därför internationellt samarbete och insatser i de områden som människor flyr ifrån av stor betydelse för att skydda och bistå flyktingar globalt. Sverige är en av de största finansiärerna av UNHCR. Samtidigt måste vi fortsätta våra ansträngningar att hantera grundorsakerna till varför flyktingsituationer

*Svar på
interpellationer*

uppstår. Sverige bidrar här på ett antal områden genom olika slags konfliktförebyggande åtgärder, genom vårt utvecklingsbistånd och genom att stärka mänskliga rättigheter och demokratiska processer på olika håll i världen.

Vi är också ett av få länder som arbetar med vidarebosättning, den så kallade flyktingkvoten. Regeringen arbetar nära både UNHCR och myndigheterna för att kontinuerligt utveckla och stärka detta kvotsystem. Genom regeringens uppdrag till Migrationsverket beräknas antalet vidarebosatta i år uppgå till 1 700 personer.

Anf. 50 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det jag vill veta är vad statsrådet tänker göra för att svenska migrationsmyndigheter ska följa internationell praxis vad gäller beviljandet av permanenta uppehållstillstånd och på vilket sätt Sverige ska ta sitt ansvar för världens flyktingar. På de två frågorna har statsrådet svarat att migrationsmyndigheterna följer internationell praxis och att vi tar ansvar för flyktingströmmarna. Och då kunde jag ju egentligen gå härifrån. Det är bara det att det är något som inte stämmer i statsrådets svar. När jag tittar på statistiken för antalet bifallna ansökningar några år tillbaka var andelen som 1999 fick bifall hos Migrationsverket 45 % och år 2003 15 %, och första halvåret 2004 har den sjunkit till 8 %. På fem år har den sjunkit från 45 % till 8 %. Drar jag ut kurvan innebär det att vid årsskiftet 2005/06 kommer andelen som får stanna i Sverige att vara lika med noll. Inte någon kommer att få stanna. Trots att det pågår en mängd krig ute i världen, trots att kvinnor utsätts för gruppvåldtäkter och trots att homosexuella stenas till döds i Iran kommer inte någon att få stanna i Sverige. Statsrådet berör över huvud taget inte orsaken till detta – mer än att tillätta en utredning. Vi har haft en hel del sådana som har visat att Sverige ligger lågt. Tror statsrådet att det bara är människor som saknar skyddsskäl som söker sig till Sverige? Eller hur förklarar statsrådet dessa siffror?

Om vi jämför med andra rika industriländer är 8 % inte internationell praxis. Vi kan jämföra med Kanada som beviljar 58 % av de asylsökande uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen. I Sverige är det 1,5 %. Tillsammans med övriga skyddsgrunder är det 8 %. Statsrådet säger att det är stora grupper. 647 personer har fått stanna med stöd av Genèvekonventionen. 20 personer, 17 kvinnor och 3 homosexuella män, har fått stanna med stöd av bestämmelsen ”den som hyser välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller homosexualitet”. 17 personer – när Migrationsverket har många ärenden om kvinnor som våldtagits, syrabränts, utsatts för så kallat hedersrelaterat våld och som med stor sannolikhet, som Anne-Marie Ekström visade tidigare, riskerar att utsättas för samma övergrepp om de skickas tillbaka. 3 personer – när Migrationsverket har flera ärenden om homo-, bi- och transsexuella från Iran som riskerar att dödas om de skickas tillbaka.

Herr talman! Att 8 % beviljas uppehållstillstånd av Migrationsverket innebär, förutom att Sverige inte följer internationell praxis, att 92 % av alla ansökningar avslås. Det innebär också att 92 % överklagar till Utlänningsnämnden. Av dem avslås ca 90 %. Sammantaget innebär det att 85–90 % av alla asylsökande i Sverige får avslag. Förutom mänskligt lidande

och förmodligen fler präckningar av FN för brott mot tortyrkonventionen, innebär 85–90 % avslagsbeslut lika många nya ansökningar om uppehållstillstånd. Det innebär enorma ärendebalanser för den nya instans- och processordning som ska sjasättas den 1 januari 2006.

Men den stora frågan är vad statsrådet tänker göra för att den ärendebalans som nu byggs upp genom det pinnsystem som finns vid Migrationsverket – som jag ska berätta om i mitt nästa inlägg – ska arbetas ned före överförandet till förvaltningsdomstolarna. Riksdagen har i socialförsäkringsutskottet sagt nej till avskaffandet av instrumentet ny ansökan. Jag är övertygad om att vi kommer att följa upp detta. Jag förutsätter att statsrådet är lika angelägen som jag att den nya, mer rättssäkra asylprocessen ska få en bra start.

Är det troligt, statsrådet, att endast flyktingar utan asylskäl söker sig till Sverige? Vad tänker statsrådet göra för att förvaltningsdomstolarna inte ska behöva ta den stora ärendebalans som följer på migrationsmyndigheternas agerande?

Anf. 51 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Först måste jag få säga något om att Sverige tar ansvar för världens flyktingar. Sverige är ett av de länder som tar emot allra flest asylsökande i förhållande till vår befolkning. I år ser vi hur inströmningen av asylsökande har minskat något, men Sveriges andel av antalet asylsökande har inte minskat utan den ligger fortfarande på ungefär samma nivå och ser också ut att öka. Förra året hade vi 31 000 asylsökande. I år kommer omkring 24 000.

Sverige är också en av de största givarna till UNHCR. Vi arbetar oerhört aktivt internationellt. 430 miljoner kronor bidrar Sverige med till UNHCR.

Vi är också ett av få länder som tar emot kvotflyktingar, som har ett kvotflyktingssystem. Svaret på frågan om att vi bör ta vårt ansvar är att vi *tar* ett mycket stort ansvar.

Men det räcker inte. Vi måste också ha ett arbete för att fler länder ska göra mera. Det är också grunden för det samarbete vi har inom EU.

Så till frågan om bifallsfrekvensen. Det är helt riktigt att bifallsfrekvensen har gått ned. Huvudskälet till det är inte en matematisk formel, som Ulla Hoffmann tycks tro, utan det är naturligtvis förändringar i världen. Jag kan nämna några sådana förändringar. Talibanregimen är borta. Det är miljontals människor som återvänder till Afghanistan. Saddam Hussein har fallit. Det betyder att de strömmar som tidigare kom från Irak har gått ned mycket. Situationen i Balkan har förändrats enormt. För tio år sedan hade vi stora flyktingströmmar från Balkan. De flesta av dem fick uppehållstillstånd i Sverige. De som kommer från Balkan är fortfarande den största gruppen som kommer till Sverige. Men i dag är det inte krig, och det betyder naturligtvis att bifallsfrekvensen påverkas. Vi ser också hur situationen i Somalia har förbättrats. Det här är naturligtvis i grunden, som jag ser det, någonting väldigt bra. Det är någonting positivt.

Samtidigt finns det naturligtvis många oroshärdar kvar i många länder, inte minst i Irak där säkerhetssituationen i vissa områden är allvarlig. Men sammantaget måste man ändå se att situationen har förändrats, och det betyder självklart att bifallsfrekvensen också förändras.

Prot. 2004/05:43
3 december

*Svar på
interpellationer*

Man kan alltså inte bara säga att bifallsfrekvensen är någonting som talar om ifall politiken är generös eller inte generös. Det beror ju väldigt mycket på hur situationen i omvärlden ser ut, och naturligtvis också på vilka grupper som kommer och om man har skäl för asyl.

Ytterligare ett skäl till att bifallsfrekvensen har gått ned är att alltför många människor som kommer till Sverige har sökt asyl i något annat europeiskt land. Många har också fått uppehållstillstånd i något annat europeiskt land. Det betyder att vi också skickar människor tillbaka till de länder som ska ha förstahandsansvaret för asylansökningarna. Också där påverkas naturligtvis bifallsfrekvensen. Enligt Dublinkonventionen skickar vi människor till de länder som har det grundläggande ansvaret för att pröva asylansökan.

Anf. 52 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Vissa tillfällen önskar man att man hade hur mycket tid som helst så att vi kunde fortsätta den här debatten, men nu är den begränsad.

Det är klart att det inte är en matematisk formel, men statsrådet tycks resonera ungefär som att det bara är till Sverige människor flyr, inte någon annanstans, inte till resten av världen. Utskottet besökte Kanada för något år sedan, och där ser siffrorna helt annorlunda ut. De hade precis samma typ av flyktingar som vi. Hur kan det då komma sig att det i Kanada ser ut som det gör och inte som i Sverige? Deras siffror borde ju i så fall också gå ned och vara lika låga som Sveriges.

Sedan fick jag inget svar om nollställningsbeslutet. Jag tror att det är viktigt att statsrådet nu börjar diskutera den frågan på allvar eftersom vi vet att riksdagen kommer att fatta beslut om detta. Vi vet också att den stora ärendebalansen inte ska hänga med i den nya instans- och processordningen.

Senaste numret av Amnesty Press kom i går. Där finns en artikel som heter ”Pinnhets’ drabbar asylsökande” och handlar om situationen på Migrationsverket. Där säger en av handläggarna: ”Pinnhetsen gör att besluten inte har samma kvalitet som de annars skulle haft. Beslutsmotiveringarna blir till exempel inte lika utförliga.”

En annan säger: ”När det kommer till lönesamtalen är det enda man pratar om hur många pinnar du producerat. Jag ligger lägre än snittet. Resultatet är att jag har sämre löneutveckling än de som skriver som små robotar.”

Vidare står det: ”Flera handläggare anser att pinnhetsen leder till fler avvísningsbeslut än om mer tid funnits till varje ärende. Logiken är att ett avvísningsbeslut normalt kräver mindre utredning än ett beslut om uppehållstillstånd.

– Ett negativt beslut är praxis, det behöver du inte tänka så mycket på. Ska du skriva ett positivt beslut måste du däremot samla ihop jätkligt mycket” – ursäkta svordomen, men det står så i tidningen – ”bra material för att underbygga det. Och du får oftast en riktig fajt med din beslutsfattare, säger handläggaren som tidigare citerats.”

När jag drar ut den här kurvan som vi talade om tidigare och ser hur få bifall vi har i migrationsprocessen kan jag helt klart se ett samband mellan de två sakerna och dessutom med den granskning som Riksrevisionen gjorde av Migrationsverket. Jag ser också konsekvenserna för den

nya instans- och processordningen. Jag tjarar då igen på Barbro Holmberg: Jag vore tacksam för ett svar på hur regeringen tänker agera när det gäller den stora ärendebalans som kommer att komma.

Nu har jag en minut kvar av talartiden, och då fortsätter jag med en annan fråga. Men den förra frågan är viktig, så den vill jag som sagt gärna ha svar på.

I sitt svar till mig säger statsrådet att Sveriges definition av flyktingskap är vidare än Genèvekonventionens. Då tycker jag att det blir lite märkligt att vi ligger så långt under internationell praxis vad gäller beviljande av permanent uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen. Denna utveckling, eller snarare avveckling, av bifallen kommer att innebära att det egentligen inte spelar någon roll vad vi gör som lagstiftare. Anne-Marie Ekström var inne på det tidigare.

Statsrådet lyfte i sitt svar till mig fram att det kommer en proposition som kommer att föreslå att den som upplever välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning nu ska omfattas av Genèvekonventionen. Som jag sade i mitt tidigare inlägg har 20 personer fått stanna med stöd av just denna skyddsgrund. Då blir jag förstås nyfiken på vilka extraordinära åtgärder statsrådet tänker vidta som hon inte har vidtagit tidigare. Vi har haft denna skyddsgrund ända sedan 1997. Vad är det för extraordinärt som ska vidtas nu som inte redan är gjort?

Anf. 53 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag börjar med frågan vad regeringen tänker göra åt ärendebalansen. Svaret på den frågan är att vi tänker arbeta ned ärendebalansen. Regeringen har också anslagit extra resurser till Migrationsverket för att snabbt kunna avgöra gamla ärenden. Vi har också arbetat i ett och ett halvt års tid med att effektivisera handläggningen på Migrationsverket. Om en månad kommer Migrationsverket att ha en helt ny organisation som på ett mycket mer effektivt sätt än tidigare ska kunna avgöra ärenden.

Något nollställningsbeslut, som egentligen handlar om att vi fattar ett beslut om att alla människor som har kommit hit oavsett skäl ska få stanna i Sverige, är inte aktuellt. Jag menar att det är så långt från rättssäkerhet man över huvud taget kan komma. Jag kan inte förstå hur man kan å ena sidan tala om vikten av rättssäkerhet och å andra sidan säga att nu ska alla få stanna – och då är över huvud taget inga prövningar av flyktingskäl aktuella utan bara en tidsgräns. Om man kommer före fem i tolv får man stanna; kommer man fem över tolv får man inte stanna. Det, menar jag, handlar inte om rättssäkerhet.

Svaret på frågan är alltså att vi kommer att arbeta av de ärendebalanser som finns.

När det sedan gäller detta med att vi infört nya skyddsskäl är jag inte helt säker på att jag förstod resonemanget. Jag skulle dock vilja problematisera statistiken på det här området. I Sverige har vi ett flertal olika grunder för uppehållstillstånd. Vi har flyktingparagrafen, alltså om man är förföljd, som helt överensstämmer med Genèvekonventionen. Man kan få skydd på grund av risk för tortyr, risk för omänsklig behandling och risk för dödsstraff. Man kan få skydd på grund av inre eller yttre väpnad konflikt. Man kan få skydd om man är förföljd på grund av sitt

Prot. 2004/05:43
3 december

Svar på
interpellationer

kön eller sin sexuella läggning. Man kan få stanna av humanitära skäl. Man kan få stanna av politiskt-humanitära skäl.

Vi har under lång tid utvecklat asylrätten och flyktingrätten och har en lång rad olika grunder för uppehållstillstånd. Det är en lång katalog. Så ser det inte ut i andra länder. I andra länder kanske man har två grunder, och då är det naturligtvis väldigt svårt att göra jämförelser av statistiken.

Ulla Hoffmann tog upp exemplet att det är väldigt få som fått uppehållstillstånd på grund av förföljelse på grund av kön. Ja, det är det därför att man använder andra grunder. När det till exempel gäller könsstämpling använder man inte skyddsgrunden förföljelse på grund av kön, utan man använder helt enkelt grunden tortyr. Man ser detta som tortyr. Därför är det väldigt svårt att jämföra statistik mellan olika länder.

För att ytterligare problematisera statistiken är det också så att vi för statistik utifrån beviljanden i första instans medan andra länder för statistik utifrån andra instans, vilket blir något fler. Det är ytterligare en sak som gör det svårt att göra jämförelser. Det är inte så enkelt som att bara titta på siffrorna och säga oj, nu ser det helt annorlunda ut i Sverige.

Jag delar dock Ulla Hoffmanns oro och frågetecken: Varför är det så lågt i Sverige just när det gäller *flykting*status? Det är precis av det skälet vi har gett en utredare i uppdrag att titta på detta, att titta på alla olika aspekter: Vilka är det som kommer till Sverige? Hur kan man jämföra statistik mellan olika länder? Hur kan man göra jämförelser trots att lagstiftningen ser väldigt annorlunda ut? Det är en väldigt viktig utredning, som jag tror kommer i vår.

Anf. 54 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Det låter jättelovande att statsrådet har för avsikt att se till att arbeta ned ärendebalansen. Jag ser att Migrationsverket och Utlänningsnämnden jobbar för att arbeta ned ärendebalansen, och det är därför alla avslag kommer.

Det som bekymrar mig är alla de nya ansökningar som kommer och att ärendebalansen då blir stor. Jag skulle vilja veta hur statsrådet har tänkt attackera det, eller hur man ska uttrycka det, för att få ned just ärendebalansen med de nya ansökningar som kommer på grund av att Migrationsverket och Utlänningsnämnden fattar de beslut som de gör.

Det är skönt att höra att statsrådet är orolig och tycker att de siffror som vi har är lite myska. Men om vi lägger ihop alla de som har fått flyktingstatus – på grund av tortyr, krig, miljökatastrof, kön, homosexualitet, humanitära skäl och kvotflyktingar – och jämför med den siffra som finns i Kanada ser vi att de har över 50 %, med stöd av Genèvekonventionen. Om vi lägger in alla de olika skyddsgrunder som statsrådet nu har pratat om blir det totalt 6 460 personer som fick stanna i Sverige 2003, och 22 656 fick avslag.

Jag tycker inte att det räcker med att tillsätta en utredning. Vi har utrett det tidigare, och vi vet att Sverige ligger lågt när det gäller permanent uppehållstillstånd på olika skyddsgrunder. Det som måste hända är att vi redan nu gör någonting åt det. Statsrådet är den som har makten att göra det.

Anf. 55 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Återigen är Ulla Hoffmann mycket väl medveten om hur regeringen vill lösa frågan om de nya ansökningarna. Jag menar att de nya ansökningarna bidrar till väldigt stora problem – det är jag fullständigt medveten om. Vi kommer att få ungefär 6 000 nya ansökningar till Utlänningsnämnden i år. De allra flesta åberopar humanitära skäl. De nya skälen är oftast läkarintyg. Jag menar att det är ett väldigt svårt problem. Men de ska arbetas av – självklart.

Vi har ett rättssystem i det här landet, och det innebär att man ska få sin sak prövad av myndigheter och rättsliga instanser. Vi ska inte ha ett system där man helt frångår de rättsliga prövningarna. Jag tycker inte att det är rättssäkert. Vi ska skapa ett system som gör att det är en rättssäker prövning, och vi ska ha en så bra övergång till domstolarna som möjligt.

Som jag nämnde inledningsvis har regeringen anslagit särskilda pengar för att just kunna arbeta av ärenden, och Utlänningsnämnden har fått förstärkningar för att kunna arbeta av ärendena. Det är den vägen vi ska gå, och det är den vägen ett rättssamhälle ska gå.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:43
3 december

*Svar på
interpellationer*

10 § Svar på interpellation 2004/05:195 om asylsökande som får jobb

Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Gunnar Nordmark har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta för asylsökande som fått arbete att få uppehållstillstånd till följd av denna anställning.

Den reglerade invandringen innebär bland annat att den som vill flytta till Sverige för att arbeta ska ansöka om arbetstillstånd före inresan. De som är i behov av skydd i Sverige, liksom personer med starka humanitära skäl, är dock undantagna från detta krav. Även asylsökande har, enligt 4 kap. 3 a § utlänningsförordningen (1989:547), möjlighet att undantas från skyldigheten att ha arbetstillstånd i de fall Migrationsverket bedömer att beslut i ärendet inte kommer att kunna fattas inom fyra månader från ansökan. Undantaget gäller fram till dess att det finns ett beslut som vunnit laga kraft i ärendet.

Asylsystemets funktion är att pröva människors behov av skydd. Att beviljas uppehållstillstånd av skyddsbehov måste konsekvent och noggrant skiljas från att beviljas uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl. Det är därför viktigt att en person som vill söka arbetstillstånd inte i stället söker asyl för att kringgå reglerna. Det vore heller inte önskvärt att en person som inte har asylskäl men erbjudits anställning lättare får uppehållstillstånd än den som inte har ett löfte om arbete. Ett otydligt regelverk riskerar att urholka asylrätten och trovärdigheten i det svenska asylsystemet, vilket drabbar människor som är i behov av skydd.

Det är viktigt att tillstånd ges under ordnade former för att beslut ska vara förutsebara och enhetliga. Att myndigheternas beslut är förutsebara innebär också en trygghet för den enskilde sökande.

Anf. 57 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka migrationsministern för svaret. Det förvånar säkert ingen att jag inte är nöjd.

Den här interpellationsdebatten handlar om Antonic Mladen och hans söner Dorde och Milos. Den handlar om Oleg Naumenko och Denis Vishinskiy. Den handlar om Elvis Kasipovic och hans familj. Den handlar om Fjodor Em och hans hustru Elena och om många andra människor som befinner sig eller har befunnit sig i samma situation.

Ofta rör det sig om människor som kan ett kvalificerat yrkesarbete – något som är en bristvara i Sverige. De har kommit till Sverige och sökt asyl på skäl som det ibland varit tveksamt om de har räckt, men de har rotat sig, satsat på att integrera sig i det svenska samhället, arbetat och gjort rätt för sig och sin familj och bidragit till vårt gemensamma välbefinnande.

Interpellationsdebatten handlar om arbetskamrater och vänner som ställer sig helt frågande till varför dessa människor ska utvisas. Den handlar om små svenska orter som Lammhult, Horndal, Svenljunga och Långhyttan, som så väl behöver människor som är beredda att komma dit, bo, arbeta och leva. Den handlar om företagare som undrar varför de inte får behålla sin personal och ibland kan se hela sitt företags existens hotad därför att reglerna kring svensk migrationspolitik är så stelbenta.

Det är bra med beslut som ges under ordnade former och att besluten är förutsebara och enhetliga, men ibland blir det bästa det godas fiende. Ibland, hur noga vi än försöker utforma regelverk och beslutsordningar, kommer de att kollidera med en verklighet som vi inte tänkt på eller kunnat förutse. De principer som regeringen slår vakt om här är exempel på detta.

De leder till mänskligt lidande, ofta efter många år i Sverige. De leder till sorg och vrede hos arbetskamrater, vänner och grannar. De leder till att ofta små svenska orter får sämre förutsättningar att växa. De leder till krångel och svårigheter för svenska företagare, och de leder till en sämre ekonomisk tillväxt – något som drabbar oss alla.

Sveriges problem består inte i att det är för många människor som arbetar eller att en alltmer växande del av befolkningen i arbetsför ålder ska försörja unga och gamla. Det är tvärtom. Även på grund av detta framstår regeringens hållning i den här frågan som orimlig.

Hos den breda allmänheten är det få inslag i den svenska migrationspolitiken som är så ifrågasatta och väcker sådan indignation som just detta. Det faktum att människor som ofta i flera år har försörjt sig själva och sin familj med arbete utvisas undergräver förtroendet för svensk migrationspolitik. Det finns däremot en bred acceptans för att människor som arbetat och försörjt sig själva och sin familj och genom sitt arbete bidragit till vårt välbefinnande är hjärtligt välkomna hit, oavsett vilka skäl de har.

Det är därför som hela bygder och politiska församlingar ställer upp sina vänner, grannar och arbetskamrater. Det sker i Lammhult, i Söderhamn och på en rad andra orter.

En förutsättning för att man ska få en bred uppslutning bakom en förd politik är att de flesta människor omfattar målen med politiken, men också upplever den som utformad på ett rimligt och begripligt sätt. Så är

inte fallet när det gäller den del av svensk migrationspolitik som vi diskuterar i dag. Det är bra om man kan ändra sig och tänka om.

Jag frågar därför om ministern ser någon form av möjlighet till öppning i den här frågan, som är viktig för många människor, både svenskfödda och från andra länder. Det vore bra med ett samtal i mer öppen anda än den ganska stela och enbart formella ton som anslås i det svar som presenterats i kammaren i dag.

Anf. 58 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Gunnar Nordmark har i sin interpellation tagit upp ett ämne som berör många människor. Precis som Gunnar Nordmark har sagt i sitt anförande är det inte bara de asylsökande som lyckats hitta ett arbete som är berörda och som kanske måste sluta arbeta. Många andra, oberoende människor, som ser duktiga personer som tvingas sluta arbeta för att de avvisas till en osäker framtid i stället, blir berörda.

Hela samhällen förvånas. Ett av de samhällen som Gunnar Nordmark nämnde är Svenljunga som ligger i närheten av där jag bor i Borås. De förvånas när arbetskraft försvinner som de så väl behöver. De kan inte förstå hur det blir så här. Omedelbart när avvisningsbeslutet kommer måste den asylsökande sluta, oavsett om hon eller han kan avvisas direkt. Ibland vill inte hemlandet utfärda resehandlingar, eller det kan finnas andra problem. Ibland fattas beslut om avvisning trots att landet fortfarande inte är säkert. Irak är ett sådant exempel. I stället att få arbeta åtminstone under den tiden måste den asylsökande leva på bidrag, eftersom man måste sluta samma dag som man har fått avslag från Utlänningsnämnden.

Herr talman! Det stora problemet, som gör att människor upprörs, är att arbetsgivaren ofta behöver den eller de här personerna, precis som Gunnar Nordmark har sagt. Särskilt som det fram till i dag har varit långa handläggningstider på flera år har de som har haft arbete blivit inskolade och utgör fullgod arbetskraft. I ett fall som jag känner till hade den asylsökande fått mycket avancerade arbetsuppgifter, och det blev nästan katastrof för arbetsgivaren när mannen avvisades till Bosnien.

Herr talman! Gunnar Nordmark hänvisade också till ett antal fall som det har stått i pressen om. Det kan inte vara meningen att det ska bli så här.

Herr talman! Många av Migrationsverkets anläggningsboenden ligger på mindre orter där det faktiskt finns arbete, och det är bra. Ett sådant boende finns i Skinnskatteberg som vi har tagit upp i en tidigare interpellationsdebatt, men det finns också nära min hemort Borås. Arbetsgivarna på sådana mindre orter utanför storstäderna har oftast svårt att hitta arbetskraft, och då är det välkommet med asylsökande som många gånger är väldigt duktiga arbetare.

Samhället vill också att de som söker asyl ska ha en sysselsättning, och då helst ett riktigt arbete. Det sparar pengar åt samhället genom att mindre bidrag behöver betalas ut. Men, herr talman, det blir problem med asylsökande som arbetskraft när avslagsbeslutet kommer. Då måste den asylsökande sluta på fläcken. Vilken arbetsgivare vill anställa personal under sådana förutsättningar? Risken finns att det inte kommer att finnas några arbeten till dem som är asylsökande eftersom arbetsgivaren inte vågar ta sådana risker.

Prot. 2004/05:43
3 december

Svar på
interpellationer

Herr talman! Migrationsministern säger att asylrätten inte får urholkas, och det är helt riktigt. Men bara för att personen får stanna kvar här när hon eller han har arbete behöver det inte betyda att asylrätten urholkas. Folkpartiet har ett förslag som innebär att även om en person har fått arbete fortsätter ändå asylutredningen, och vid bifall av asylansökan ska omedelbart uppehållstillstånd beviljas. Efter tre år av arbete ska uppehållstillstånd ändå beviljas.

Herr talman! Det är inte myndigheter som ska avgöra vilken person ett företag ska anställa. Det ska företaget självt göra. Regeringen måste tänka om. Tänker regeringen att göra det?

Anf. 59 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Gunnar Nordmark och Anne-Marie Ekström tar upp två väldigt viktiga principiella frågor som i sig naturligtvis utgör ett dilemma, vilket interpellanten pekar på. För mig är det två väldigt viktiga principer som här aktualiseras.

Den första är det som jag talade om i mitt tidigare inlägg, alltså vikten av att skilja asylsystemet från arbetskraftsinvandringen. Det tror jag är en princip som vi alla ändå är överens om. Det får aldrig bli så att det är lättare för en läkare att få uppehållstillstånd eller asyl bara därför att man är läkare än för en tvåbarnsmamma som kanske inte arbetar. Rätten att söka asyl och rätten att få asyl om man är förföljd är just en rättighet. Det gäller oavsett vem du är – rik eller fattig, sjuk eller frisk, trevlig eller otrevlig. Det måste vara det som är grunden för asylsystemet. Det är en grundläggande och väldigt viktig princip som hela asylsystemet vilar på.

Arbetskraftsinvandring är någonting principiellt helt annat. Det handlar om Sveriges behov av arbetskraft. Det är våra egna behov som styr. När det gäller arbetskraftsinvandring har vi den ordningen att man söker arbetstillstånd och uppehållstillstånd från hemlandet.

Den andra viktiga princip som också aktualiseras är principen om likhet inför lagen. Som jag sade har vi en lagstiftning i dag som innebär att man söker arbetstillstånd från hemlandet. Ett sådant system som Gunnar Nordmark och Anne-Marie Ekström tar upp – att när man kommit hit och sökt asyl och fått avslag kan man övergå till en annan form av ansökan – innebär det att den person som går via asylsystemet till arbetskraftsinvandring kommer före den som följer reglerna och söker arbetstillstånd från hemlandet.

Vad vi skulle få är en arbetskraftsinvandring via asylsystemet. Det är konsekvensen av det som Gunnar Nordmark föreslår.

Jag tror att det snarare är det som Gunnar Nordmark vill diskutera, nämligen arbetskraftsinvandringen och reglerna för den. Det är den gemensamma nämnaren här. Det är det som är grunden, och då tycker jag att det också är det som vi bör diskutera. Men jag tror att en arbetskraftsinvandring via asylsystemet inte är bra av flera skäl, också principiella.

Anf. 60 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag tror inte att det behöver råda någon tvekan om att Folkpartiet och även jag värnar rätten till asyl och gör det minst lika mycket som regeringen. Barbro Holmberg har rätt i sin inställning, att vi från Folkpartiets sida är för en arbetskraftsinvandring. Vi diskuterar här i dag två olika system. Problemet är att system inte alltid tar hänsyn till

människor. Vad jag försöker diskutera i dag är inte en framtida arbetskraftsinvandring utan de problem som uppstår när man tillåter asylsökande att arbeta. Jag tycker att det är bra att man tillåter det.

Jag ska ge några exempel på effekter av den politik som i dag förs. I förrgår fanns det i Dagens Industri en rubrik "Avvisning hot mot träföretags framtid". Där står sedan apropå en avvisning:

"Därmed blir ett planerat tredje skift inte av och minst åtta anställda måste avskedas när bolaget mister nyckelkompetens.

'Det kan också innebära att företaget får svårigheter att överleva om de försvinner', säger företagets ägare.

I ett annat fall handlar det om en kvinna som arbetar som "SFI-lärare på CFL, centrum för flexibelt lärande, och på arbetsplatsen behövs hennes kompetens, anser både Birgitta Tapper och Jan-Olov Karlsson Fält." Vidare kan man läsa om Jan-Olov Karlsson: "Han tror att det finns en chans för läraren att få arbetstillstånd om hon åker tillbaka till Ryssland och söker därifrån. Men det är slöseri med resurser, anser han:

Det kan ju ta flera månader. Reglerna är både korkade och byråkratiska, säger Jan-Olov Karlsson Fält."

Ett annat exempel: "Vi har svårt att hitta kunnig arbetskraft. Nu när vi äntligen fått tag i en, så skickar Utlänningsnämnden iväg honom, säger Bo Ottosson.

I april börjar den hektiska vårsäsongen. Nu undrar han hur det ska gå att hitta en ersättare."

Ytterligare ett exempel som handlar om en företagare: "Och han kan få jobb i morgon. Han är en duktig svetsare och arbetare, som alltid är på plats och sådana behöver vi. Det är synd om han inte skulle få stanna, säger Bengt-Olof Sivertsson."

"Det är jättesvårt att få fatt på folk som kan garveribranschen." Det är annat exempel, och där handlar det om två personer som ska utvisas. Industrifacket ombudsman i södra Älvsborg säger: "Här har de ett jobb – men får inte jobba. Det måste vara hål i huvudet någonstans..."

Detta är omdömet om den politik som regeringen förordar i denna frågan. Det handlar om ett relativt stort antal fall av människor som under lång tid har vistats i Sverige och som betyder mycket för de företag som de arbetar i och de bygder som de bor i.

Då borde det vara viktigt för regeringen att titta på om det går att på något sätt få dessa två system att harmonisera med varandra. Det gäller det problem som uppstår när man under asylprocessen har rätt att arbeta. Sedan kan det som borde vara uppenbart för oss alla inträffa, att vissa av de asylsökande som får jobb visar sig vara oerhört kvalificerade och kompetenta. Dagens regelverk klarar inte att ta hand om detta på ett bra sätt.

För den enskilda individen, för företag och bygder får detta konsekvenser som inte är bra. Därför borde regeringen kunna öppna upp och diskutera om det går att lösa den konkreta frågan när en asylsökande får jobb som innebär en nyckelposition.

Anf. 61 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Gunnar Nordmark tog upp ett antal exempel, och det finns många flera. Dessa exempel handlar om små företag på mindre orter. Dessa orter är beroende av företagen, och företagen behöver duktig

och kompetent personal. Det är ofta svårt att få tag på sådan personal på mindre orter på landsbygden.

Vi kommer att behöva en arbetskraftsinvandring i framtiden, men jag håller med om att det är en annan fråga.

Varför kan vi inte ta vara på de människor som redan finns i landet och som utför en viktig uppgift, så att de får stanna? Detta går att kombinera med att kvarhålla asylrätten.

Precis som Gunnar Nordmark sade tror jag att detta är ett viktigt inslag för att medborgarna och arbetsgivarna ska ha förtroende för vår migrationspolitik. Många människor upplever det som väldigt orättvist och frågar sig: Varför får inte han eller hon stanna? Vi behöver ju honom eller henne.

Jag instämmer i Gunnar Nordmarks fråga: Kan regeringen tänka sig att hitta någon form av lösning så att inte småföretag på mindre orter ska behöva slås ut för att de inte får behålla sin personal?

Anf. 62 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Som jag sade i mitt förra inlägg aktualiserar detta viktiga principer. På ett sätt är det en väldigt enkel principiell fråga. Samtidigt är det en väldigt svår fråga i enskilda fall, precis som Gunnar Nordmark och Anne-Marie Ekström har exemplifierat här.

Det är klart att det är svårt att förklara för en asylsökande som är en arbetskamrat att han eller hon måste åka tillbaka till sitt hemland. Det som Utlänningsnämnden och Migrationsverket ska pröva – det tror jag att vi i grunden ändå är överens om – är huruvida personen är förföljd eller inte och ingenting annat. Det enda som man ska pröva är det som personen i fråga har ansökt om, nämligen asyl, och det får dessa konsekvenser.

Jag vidhåller att den här debatten egentligen handlar om arbetskraftsinvandring och hur de reglerna ska se ut. Det är det som är grunden till den här diskussionen. Jag anser trots allt att en arbetskraftsinvandring via asylsystemet är inte önskvärd.

Men det är självklart att detta aktualiserar ett dilemma som det är svårt att hitta riktigt bra lösningar på. Många länder har ju "löst" detta genom att asylsökande över huvud taget inte får arbeta. Det är ytterst få länder som tillåter asylsökande att arbeta under väntetiden. Man avvaktar tills den asylsökande får ett tillstånd, och då får man också ett arbetstillstånd.

I vissa länder är det till och med så att människor med tillfälligt skydd eller människor som kommer via anhöriginvandring inte heller får arbeta. Så ser det ut i Europa.

I Sverige tycker vi att det är viktigt att den möjligheten ska finnas under väntetiden. Man ska inte bara behöva delta i Migrationsverkets organiserade verksamhet, utan man ska kunna arbeta under den tid som man väntar.

Grunden är ändå att det är viktigt att hålla fast vid asylsystemet. Det som Migrationsverket prövar är huruvida man är förföljd eller inte, och det är precis det som man har ansökt om att få prövat och ingenting annat.

Anf. 63 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Varken Anne-Marie Ekström eller jag har pratat om att man via asylsystemet skulle prova frågan om rätt till uppehållstillstånd i Sverige på grund av att man har arbete här. Det är en missuppfattning från ministerns sida. Vad vi har försökt sätta fokus på är det problem som de facto uppstår när vi har en lagstiftning som låter personer som söker asyl i Sverige i väntan på att deras ärende ska avgöras får komma i arbete.

När de regelsystem som vi har skapat krånglar till det för människor som kommit hit och sökt asyl och sedan kommit in i arbetslivet på olika sätt och krånglar till det för svenska företagare, borde vi som politiker försöka sträva efter att hitta en lösning på problemet.

Jag håller gärna med om, och det har jag sagt tidigare, att det är viktigt med principer. Men ibland kolliderar principerna med verkligheten på ett inte helt fördelaktigt och bra sätt. Då måste vi som politiker som har skapat de här principerna och reglerna sätta oss ned och fundera ett varv till på om det går att lösa problemen på ett rimligt och bra sätt.

Jag vet att integrationsministern har en möjlighet till i denna interpellationsdebatt att komma igen och säga att hon är beredd att se över om det finns möjlighet att med de regler vi har för arbetskraftsinvandring och så vidare hitta en lösning på de problem som reglerna skapat för de människor som vi har nämnt i den här interpellationsdebatten i dag. Det vore ett välkommet besked, ministern.

Jag hoppas att man nu kan lämna det rent principiella resonemanget och säga: Vi är beredd att tänka en gång till. Jag skulle vara glad för ett sådant besked.

Anf. 64 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag har inte missuppfattat Gunnar Nordmark och inte heller Anne-Marie Ekström. Däremot tog jag upp vilka konsekvenserna blir om vi genomför det som Gunnar Nordmark och Anne-Marie Ekström föreslår, nämligen att man kommer hit som asylsökande, man kanske vistas här under ett år, man läser svenska och så vidare, och sedan visar det sig att man inte har asyl. Då går man över till någonting annat och söker arbetstillstånd i stället. Det leder till att vi får en arbetskraftsinvandring via asylsystemet. Det är det som är dilemmat i det här fallet. Vad jag menar att vi i stället bör diskutera, vilket också diskuteras, är reglerna för arbetskraftsinvandring, därför att det är precis vad det handlar om.

Vi har en parlamentarisk utredning som just nu ser över reglerna för arbetskraftsinvandring. Där ingår också precis den här frågan. Det är alltså ett arbete på gång i den parlamentariska utredning som tittar på just de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:43

3 december

Svar på

interpellationer

11 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU1
Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU1

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse
2004/05:48 Regeringens handlingsprogram för minskad administration
för företagen m.m.

Justitieutskottets betänkanden
2004/05:JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet
2004/05:JuU11 En ny åklagarorganisation

Finansutskottets betänkande
2004/05:FiU19 Vissa ändringar i lagen om Sveriges riksbank

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2004/05:SfU03 Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 december

2004/05:491 av *Birgitta Carlsson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
Säkra länder

2004/05:492 av *Jan Andersson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
Höjd standard för asylprocessen i EU

2004/05:493 av *Göran Lindblad* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Diskriminering inom bostadsrättsföreningar

2004/05:494 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
EU:s tillgänglighet för asylsökande

2004/05:495 av *Göran Lindblad* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Exekutiv försäljning av bostadsrätter

2004/05:496 av *Gunnar Axén* (m) till statsminister Göran Persson
Förtroendekommission för fackföreningsrörelsen

2004/05:497 av *Kenneth Lantz* (kd) till statsrådet Hans Karlsson
Tidigt samtal för sjukskrivna

2004/05:498 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till statsrådet Ulrica Mes-
sing

Osäkra svenska vägar

2004/05:499 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Onödiga domstolsprocesser

2004/05:500 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Pär Nuder
Förmånsbeskattning av bilar med alkoholås

2004/05:501 av *Hans Hoff* (s) till socialminister Berit Andnor

Läkarnas anmälningsplikt av patienter med alkoholproblem

2004/05:502 av *Birgitta Gidblom* (s) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Utbildningsinsatser om demens

2004/05:503 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Genderutbildning för snabbinsatsgrupper

2004/05:504 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Finansiering av civila snabbinsatsgrupper

2004/05:505 av *Cinnika Beiming* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Pedagogiska kommunala bolag som huvudmän för grundskolan

2004/05:506 av *Cecilia Wigström* (fp) till statsrådet Carin Jämtin

Placering av institutet för utvärdering av bistånd

2004/05:507 av *Marie Wahlgren* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Finansiering av högskolan

2004/05:508 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Bullernivån i förskolan

2004/05:509 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif
Pagrotsky

Utvecklingsstördas möjlighet att delta i utbildning

2004/05:510 av *Claes Västerteg* (c) till näringsminister Thomas Östros
Vattenfalls miljöansvar

2004/05:511 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Carin Jämtin
Ny myndighet till Göteborg

2004/05:512 av *Sonja Fransson* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förståndshandikappade på fängelse

2004/05:513 av *Rosita Runegrund* (kd) till försvarsminister Leni Björklund

Svenska barnsoldater

2004/05:514 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till finansminister Pär Nuder
Miljarder till fusionsforskning

2004/05:515 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Den svenska smärtvården

2004/05:516 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Nya droger

2004/05:517 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
EU:s grannskapspolitik

2004/05:518 av *Mikael Oscarsson* (kd) till försvarsminister Leni Björklund

Helikopterberedskapen på Berga

2004/05:519 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Lena Sommestad
Naturskyddsförättning

2004/05:520 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

E-tjänster för byggande och boende

Prot. 2004/05:43
3 december

2004/05:521 av *Carl-Erik Skårman* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Bostadspolitiken

2004/05:522 av *Carl-Erik Skårman* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Bostadspolitiken

2004/05:523 av *Jörgen Johansson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Tjänstehandel för tillväxt

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 7 december.

14 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 2 december

2004/05:449 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Åldersdiskrimineringen inom UD

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 7 december.

15 § Kammaren åtskildes kl. 12.19.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 7 § anf. 39 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellation 2004/05:207 om strandskydd	3
Anf. 1 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	3
Anf. 2 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	4
Anf. 3 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	5
Anf. 4 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	5
Anf. 5 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	6
Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	8
Anf. 7 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	8
Anf. 8 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	9
Anf. 9 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	9
3 § Svar på interpellation 2004/05:142	10
4 § Svar på interpellation 2004/05:165 om konsumenträtt för äldre	10
Anf. 10 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	10
Anf. 11 YVONNE ANDERSSON (kd).....	11
Anf. 12 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	12
Anf. 13 YVONNE ANDERSSON (kd).....	13
Anf. 14 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	14
Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd).....	14
Anf. 16 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	15
5 § Svar på interpellation 2004/05:193 om odling av hampa	15
Anf. 17 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	15
Anf. 18 ROGER TIEFENSEE (c)	16
Anf. 19 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	17
Anf. 20 ROGER TIEFENSEE (c)	18
Anf. 21 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	18
Anf. 22 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	19
Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c)	20
Anf. 24 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	20
Anf. 25 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	21
6 § Svar på interpellation 2004/05:200 om djurtransporter i EU.....	21
Anf. 26 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	21
Anf. 27 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	22
Anf. 28 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	24

Anf. 29 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	24
Anf. 30 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	25
Anf. 31 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	26
Anf. 32 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	26
Anf. 33 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	27
Anf. 34 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s).....	27
7 § Svar på interpellation 2004/05:148 om kvinnors skyddsbehov	28
Anf. 35 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	28
Anf. 36 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	28
Anf. 37 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	29
Anf. 38 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	30
Anf. 39 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	31
Anf. 40 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	32
Anf. 41 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	32
8 § Svar på interpellation 2004/05:190 om flyktingpolitik	33
Anf. 42 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	33
Anf. 43 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	34
Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	35
Anf. 45 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	36
Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	37
Anf. 47 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	38
Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	38
9 § Svar på interpellation 2004/05:194 om bifallsfrekvensen i asylärenden	39
Anf. 49 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	39
Anf. 50 ULLA HOFFMANN (v)	40
Anf. 51 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	41
Anf. 52 ULLA HOFFMANN (v)	42
Anf. 53 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	43
Anf. 54 ULLA HOFFMANN (v)	44
Anf. 55 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	45
10 § Svar på interpellation 2004/05:195 om asylsökande som får jobb	45
Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	45
Anf. 57 GUNNAR NORDMARK (fp)	46
Anf. 58 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	47
Anf. 59 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	48
Anf. 60 GUNNAR NORDMARK (fp)	48
Anf. 61 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	49
Anf. 62 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	50
Anf. 63 GUNNAR NORDMARK (fp)	51
Anf. 64 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	51
11 § Förnyad bordläggning.....	52
12 § Bordläggning.....	52

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52	Prot. 2004/05:43
14 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	54	3 december
15 § Kammaren åtskildes kl. 12.19.....	54	

